



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VESTJYLLANDS HØJSKOLE

9



årbog

*nr. 2. 1970*

DANMARKS  
PÆDAGOGISKE  
BIBLIOTEK

VESTJYLLANDS  
HØJSKOLE

---

årbog

*nr. 2*



1970

# Indhold

Højskole – ø eller integration? . . . . .	side 5
Chr. Christensen.	
Striden i højskolen . . . . .	side 11
H. Boye Jensen.	
En højskoleelevs overvejelser . . . . .	side 17
Gerda Madsen.	
Om ferie med indhold . . . . .	side 23
Tegninger fra Ringkøbing fjord . . . . .	side 26
Dida Lau.	
En mening med livet . . . . .	side 31
Bodil Christensen.	
Brev til mine elever om højskolesangbogen . . . . .	side 35
Ruth Boye Jensen.	
Om moderne græsk litteratur . . . . .	side 39
Inger J. Schultz.	
Fra gymnaestradaen i Basel 1969 . . . . .	side 44
Asta Medum.	
Højskolen set udefra . . . . .	side 46
Christen Christensen.	
Fra dagbogen . . . . .	side 51
1971 på Vestjyllands Højskole . . . . .	side 59

Tegningerne er udført af Jonna Sejg.

# Højskole – ø eller integration?

AF CHR. CHRISTENSEN

Ofte sættes begrebet »højskole« under debat. Mange forskellige meninger er i årenes løb lagt for dagen med større eller mindre ildhu. Undertiden er det lidt svært at finde ud af, hvad der er det vigtigste: Højskolebegrebet eller skribentens private afreagering. – Hvor meget man nærmer sig selve højskoleproblematikken gennem endeløse optrevlinger i forbindelse med diverse »højskoleaffærer« turde være tvivlsomt. Indtil videre har vi været forskånet for den helt store obduktion fra pressens side.

I det mindre plan må alle højskoler stå model til mærkværdige opfattelser. Hvor stor forskel, der kan være på de briller, der kikkes igennem, fremgår af følgende to, nærmest halvkomiske bemærkninger, om vor skole. I det agtværdige blad Jyllands-Posten har man nylig kunnet læse ordret »Vestjyllands Højskole er almindelig højskole – måske nærmest indre-missionsk, men også lidt grundtvigsk præget«. – Ak ja, når man kikker mod vest fra »Viby bakke«, gribes man formentlig af ideassociationer i forbindelse med vækkelser i Skjern. – I et mere lokalt præget dagblad er skribenten nået til det næsten stik modsatte resultat. Han skælder og smælder over vi højskolefolks mærkværdige udseende bl. a. – Vel, vi er måske ikke særlig kønne, men sammenlignet med så mange skribenter turde det vel gå an. – Bare disse to uskyldige eksempler viser, hvor forskellige tingene tager sig ud fra små private affyringsramper.

Ofte er højskoler blevet beskyldt for at være øer. Hvor sandfærdige beskyldningerne er, må være usagt. Ovenstående kunne måske tyde på, at det for udenforstående er en umulighed at kikke objektivt over havegærdet. Sikkert er det dog, at ingen højskoler ønsker ø-status. Integration i det samfund, højskolerne hører til, og som finansierer skolerne, vil altid være målet. Når virkeligheden ikke altid svarer til målet, er årsagerne mange. Integration er et vidtspændende problem, hvis mange aspekter ikke lader sig indfange i korthed. Årsagerne til manglende integration kan ikke uden videre placeres enten hos skolerne eller hos samfundet. De findes begge steder. I det følgende skal peges på nogle af integrationsproblemerne.

I forbindelse med hver skole vil der være en eller anden kreds, som står bag, og som mere eller mindre har medvirket til skolens

rejsning. Kredsenes sammensætning er vidt forskellig. I forbindelse med vor skole er der tale om en meget åben kreds, der tæller mennesker fra alle samfundslag og formentlig mennesker med alle anskuelser, både politisk, religiøs og på anden måde. Dette betragter vi som den ideelle kreds, set fra højskolens side. En på for snævert grundlag sammensat kreds vil ikke kunne give de samme impulser til en integration i samfundet som helhed.

Naturligvis kan den meget åbne kreds også rumme sine problemer. Der stilles betydelige krav til de enkelte medlemmers åbenhed og tolerance. Hvis den enkelte ønsker at hygge sine private kartofler, kan åbenheden blive et tvivlsomt gode. Men hvis tolerancen er til stede, rummer åbenheden meget store muligheder. Højskolens forpligtelse over for kredsen må bestå i, at den lægger op til en åben og alsidig indsats. Derimod må højskolen aldrig forpligte sig til at være tandløs for at imødekomme særlige anskuelser. Friheden til at udfolde sig kan aldrig antastes, så er der ikke tale om højskole længere. Der må være frihed for Loke, så vel som for Thor, ikke mindst fordi det ofte kan være et åbent spørgsmål, hvad der står for henholdsvis Loke og Thor, hvis tingene ikke anskues med ensidighedens såkaldte nådegave.

Der stilles store krav til både kreds og skole i denne henseende. Det ideelle nås vel aldrig fuldt ud, men målet kan der næppe være stor diskussion om.

Imidlertid er dette første punkt kun integrationsspørgsmålets indledende fase. Enhver højskole har som mål at virke uden for den oprettende kreds. Derfor kommer samspillet med elevkredsen, og de miljøer, som den kommer fra med det samme ind i billedet. Her vil der let kunne opstå konfliktstof. Selv om en kreds i sig selv er meget åben, er det en ganske naturlig sag, at de mennesker, der har tilsluttet sig den, har gjort det ud fra et vist fællesskab, der kan bestå i, at man selv engang har oplevet højskolen og er kommet til at anse denne skoleform for noget værdifuldt. Imidlertid har de forskellige medlemmer oplevet højskolen på mange forskellige skoler, og da ingen højskoler er ens, vil der allerede her være mange udgangspunkter. Dertil kommer, at det er for flertallets vedkommende mindst et par årtier tilbage, oplevelsen findes, og med den hast udviklingen rider, er der uvægerligt sket store ændringer også på højskolerne.

For kun to årtier siden ville såvel kreds som elevklientel stort set komme fra samme miljø. Situationen i dag er en helt anden. Tidli-



gere tiders højskoleelever kom i alt væsentligt fra et ensartet miljø og med nogenlunde ensartede forudsætninger. I dag kommer højskoleeleverne fra mangfoldige miljøer og med vidt forskellige forudsætninger. Talrige elever kommer i dag fra kredse, hvor de er første generation, der søger højskolen. Hvor eleverne tidligere var gjort bekendt med højskolen gennem forældres og bedsteforældres oplevelser, er mange af nutidens elever helt blanke, eller kommer med tågede forestillinger. Undertiden ser højskoleelevens nærmeste omgangskreds endda med misbilligelse på et højskoleophold, der hverken giver løn- eller anciennitetsmæssige fordele i et konkurrencesamfund.

I store træk har antallet af højskoleelever ligget på ca. 10 % af hver årgang gennem den sidste årrække, måske med en svag stigende tendens. Statistisk kunne det let betragtes som et stabiliseret fænomen. Men der gemmer sig adskilligt under overfladen, idet der i samme periode er sket en meget omfattende udskiftning af elevklientellet. Havde denne udskiftning ikke fundet sted, ville der ikke være brug for mange højskoler i dag. De traditionelle højskolekredse ville næppe være i stand til at fylde mere end en trediedel af de bestående skoler, og der ville slet ikke være plads til nye.

Hvis man tror på højskolens betydning, kan denne kontakt med nye kredse kun betragtes som noget positivt. Formår højskolen at fastholde denne kontakt, vil der fremover kunne blive behov for adskillige nye skoler, idet det må erindres, at det indtil videre kun er ca. 10 % af hver årgang, der vælger et højskoleophold.

Samtidig med de rent ydre konstateringer er det indlysende, at en så total udskiftning over et forholdsvis kort åremål rejser en række problemer, der ikke kan løses fra dag til dag. Der bliver tale om overvejelser af hvilke emneområder, der er relevante at behandle. Tidligere satsede man ganske naturligt på en opbakning af de elementære fag fra den 7-årige børneskole, i tilgift fik man nogle såkaldte højskolefag som historie, litteratur m. v., og endelig rent praktisk en smule landbrugsundervisning, som de fleste ville have brug for, når de vendte tilbage til det hjemlige miljø. Elevernes baggrund og fremtid tegnede sig som et nogenlunde ensartet mønster, derfor passede det anførte udmærket ind i billedet for de fleste.

Idag er elevernes baggrund spredt over et meget bredt felt, og deres fremtid sandsynligvis over et endnu bredere. Rent skolemæssig er der tale om en spredning fra 7 til 12 år eller mere. Erhvervsmæssigt er der ofte tale om uklarhed, kun sjældent skal der vendes til-

bage til forældrenes erhverv. Mange føler stor usikkerhed over for erhvervskartotekets mange hundrede tilbud. Det gælder både dem, der skal vælge for første gang, og dem, der måske har valgt en gang tidligere, men som har valgt forkert. Et væsentligt formål for mange af disse unge er at søge en vis klarhed over sin egen situation, både menneskeligt og fagligt. En del vælger højskolen for at få en sabbatsperiode midt i et effektivt race efter resultater. Forståelsen af betydningen med en sådan sabbatsperiode er endnu kun i sin vorden, men dette slår forhåbentligt igennem fremover.

Udviklingen på højskolerne er således parallel med det øvrige samfunds udvikling fra landbrugs- til industrisamfund. De problemer, som følger i omstillingens kølvand, må vi søge at løse, så det værdifulde i højskoletanken bevares på en måde, som er acceptabel for nutidens mennesker. Rent emnemæssigt sker det ved, at vi tilbyder en lang række områder af kulturel, musisk og praktisk art. Det hele foreligger som tilbud, så hver enkelt elev selv kan vælge blandt tilbuddene. Formentlig er det den måde, man bedst kan give den enkelte mulighed for at beskæftige sig med områder, som der er behov og interesse for. Dette er selvfølgelig kun den ene side af sagen. Det, som er vigtigere eller lige så vigtigt, men langt mere udefinerlig: Selve samlivet på højskolen er den anden side. Dette findes gennem adskillige fællesarrangementer af forskellig karakter, hvor emner lægges frem og drøftes, og det findes ikke mindst gennem det ganske almindelige daglige samvær, hvor vi går og finder ud af hinandens særheder og fortrin.

Man kan søge at beskrive disse ting, man rammer alligevel kun en del af sandheden. Uanset om det er unge eller ældre, der findes på skolen, er det tydeligt, at det vigtigste er en følelse af, at vi kommer hinanden ved som mennesker. Fællesskabet bliver nøgleordet. Ude omkring er der i det moderne samfund en tilbøjelighed til et umenneskeligt bås-system. Det findes i det erhvervmæssige, men det findes også i det politiske, det religiøse og mange andre steder. Alle mennesker ønsker åbenbart at komme ud af deres små båse, og de finder som oftest ud af, at forskellen er ikke nær så stor, som man troede, medens man sad i båsene. Megen gensidig mistillid og mistro grupper og klasser imellem kunne fjernes, hvis man fik lidt mere kendskab til hinanden.

De nævnte områder, og naturligvis en del flere, er det spændingsfelt, der ganske naturligt må ligge omkring en skole, og hvori integrationsspørgsmålet kreds – elever – skole må anskues.



Endnu et område må nævnes i denne forbindelse. Det er den verden, som ligger et stykke længere uden for det allerede omtalte. Det almindelige udviklingsforløb foregår i dag i et tempo, så det kan være svært at nå med. Det er ikke højskolens opgave at følge med strømmen ukritisk, tværtimod. Til gengæld er det en særdeles vigtig opgave at følge med tiden. Hvis ikke højskolen formår det, bliver den hurtig til arkiveringsplads for hyggelige fortidige ideer, der ikke længere har relation til menneskets tilværelse i dag.

Verden af i dag er blevet lille. Områder og mennesker, som man tidligere kunne betragte som interessante fænomener på afstand, er pludselig rykket tæt ind på livet af os. Vi konfronteres med livsforståelser og livsholdninger, der forekommer os helt fremmede. Hele u-landsproblematikken er et spørgsmål, der er kommet for at blive løst. Jo længere vi undviger for at tage det alvorligt op og søge at få det afromantiseret og afsentimentaliseret, jo mere nærgående vil det blive. Har vi ikke lyst til at være så højtidelige, at vi tager det op af medmenneskelige grunde, så bliver vi i en overskuelig fremtid tvunget til at gøre det af rent egoistiske grunde. En anden fordeling af verdens goder end den øjeblikkelige, hvor få har for meget og flere for lidt, bliver det nødvendigt at tage ganske alvorligt.

Den hidtidige form for afladshandel, hvor vi køber os syndsforladelse for en femmer, når indsamlingen går gennem gaden, vil ikke være tilstrækkelig fremover. Mon ikke fremtiden vil betragte den med samme øjne, som vi betragter reformationstidens aflad.

Både i det store plan i forholdet til den omgivende verden og i det mindre plan i forholdet til vort eget samfund bliver det nødvendigt at finde frem til en virkelig engageret social bevidsthed. Det bliver formentlig en af højskolens største og mest besværlige opgaver i årene fremover. Oplysning og engagement må her gå hånd i hånd. Oplysning uden engagement bliver kold og værdiløs. Engagement uden oplysning ender altid i det sentimentale plan.

Dette hovedspørgsmål rejser talrige underspørgsmål, og her kan det nok undertiden blive svært med integrationen fra både kreds og elevklientel, hvis højskolen tager sin opgave helt alvorligt. Det vil medføre, at der må siges en del mindre behagelige ting, og der må skydes på visse hellige køer. Alene dette at skulle ændre en national opfattelse til en universel opfattelse rummer et utal af problemer. Her er vi alle tilhyllet i en god portion fordomme og dogmer. Hele demokratibegrebet trænger til en alvorlig debat og ansigtsløftning.

Det virker ofte mere som floskel end som realitet. Det gælder både, når det anvendes af det såkaldt etablerede samfund og fra op-rørsside.

Overfor disse spørgsmål, og en lang række andre i samme stør-elsesorden, er der ingen, der står med patntløsninger. De, der mener at gøre det, har som regel det mindste kendskab til de fak-tiske forhold.

Højskolen står ikke med et sæt færdige meninger parate til over-tagelse for de, der søger den. Men den søger om muligt at finde frem til løsning af nogle af problemerne, som kan være et skridt på vejen. Kun gennem en udvikling til kritisk og positiv selvtænkning er der mulighed for at nå resultater i form af en afklaring.

Når det gælder beskæftigelse med disse helt fundamentale spørgs-mål for mennesker, som skal leve i vor tid, vil det altid være for-bundet med en risiko for, at der tages fejl. Det er den risiko, som vi løber i forbindelse med alt, hvad der er liv. Men særdeles vigtigt i denne forbindelse er det, at man søger frem mod en integration af så vide kredse som overhovedet muligt, så mennesker gennem mødet med medmennesket får mulighed for at opleve, at vi trods alle for-skelle er afhængige af en fælles fremtid, der bygger på en fælles fortid.

Integration i en grænseløs verden må være det hovedmål, som vi aldrig når til fuldkommenhed.

# Striden i højskolen

AF H. BOYE JENSEN

Følgende tanker, som væsentligst skulle kredse om vor tids højskoleproblemer, ville jeg gerne indlede med nogle mere almindelige betragtninger over forholdet mellem ungdom og manddom.

Mon det ikke ligger sådan, at ungdommen i særlig grad interesserer sig for og bakser med tidens problemer, med det aktuelle, hvilket ikke behøver at være det døgnaktuelle, mens manddommen oftest er optaget af at tumle med fortidens problemer og gårsdagens opgaver.

Mange af de mere betydningsfulde samtaler, diskussioner og slagsmål, som historien har været vidne til, har været med de to evige modstandere som deltagere, ungdom og manddom. Principielt har ungdommen altid ret over for manddommen, fordi den er et led længere fremme i udviklingen. Ungdommen sidder parat med kortene til det nye spil, mens manddommen endnu tænker på forrige spil. – Løfter man hovedet og tænker sig om, myldrer det frem med beviser på påstandens rigtighed: I den aktuelle kampsituation havde romantik ret i forhold til rationalisme, I. P. Jacobsen og hans folk i forhold til senromantik, socialisme i forhold til liberalisme, de politiske ungdomsafdelinger i forhold til moderpartiet, mejetærskeren i forhold til binderen, sønnen i forhold til faderen.

Principielt har ungdommen altid ret, men naturligvis ikke i absolut og evig forstand. Ungdommen har den ret, som udspringer af, at den står på det tidssvarende, inspirationens og vækstens side. Det er altid ungdommen, der har udspillet, og det er den, der bestemmer, hvilken farve der skal spilles i. Manddommen melder gerne pas og prøver på den måde at redde stumperne. Det hænder, at manddommen rent forglemmer sig – på grund af forkalkningen – og prøver at lade, som om det var den, der havde udspillet, men disse forsøg falder altid krampagtige og ynkelige ud, som da Nilaus ville standse udviklingen ved at ødelægge høstmaskinerne.

Det er altid ungdommen, der fører feltet an, ligger fremme i spidsen, hvor der er bedre mulighed for at følge begivenhederne og udviklingen, manddommen ligger muret inde midt i hovedfeltet og har ingen chance for at være orienteret i det, der virkelig sker i løbet.

Hvad der gælder i forholdet ungdom og manddom sådan i almindelighed gælder naturligvis også inden for højskolen og højskolebevægelsen. Også her foregår den samme diskussion, det samme slagsmål. Ret beset hænger uroen inden for højskolen sammen med, at man ikke kan blive enige om, hvor højskolen bør placere sig. Den »unge« fløj mener, den bør være at finde midt i nutiden og travlt optaget med nutidsproblemer, mens en anden fløj »de gamle« mener det samme, men forveksler fortid og fortids problemer med det nutidige.

Her kunne det måske være lærerigt at prøve at undersøge, hvorledes de to »grupper« ser på samtiden, altså 1970. Her er begge enige om, at tiden ikke er god nok, men den ene gruppe, den gamle, mener, vi er kommet alt for langt, mens den anden mener, vi ikke er kommet langt nok. Den første mener, at vore forfattere er gået alt for vidt, har lukket alt for mange døre og lemme op til kælderrum og loftsetager og anser alt dette for tilbageskridt i forhold til tidligere tiders forfattere, der i højere grad holdt sig til stueetagen. Kaj Munks småfimsede religiøsitet med hans tro på det gode, miraklet og menneskeforbedringen anses for langt mere opbyggelig end Benny Andersens dybe med-liden med små uværdige mennesker. Egentlig mener den gamle gruppe, at alt er gået tilbage: Forfatterne er blevet ringere, (er der overhovedet skrevet noget, der er værd at læse, siden Martin A.?), politikerne er blevet ringere. Det samme gælder aviserne, radioen, landsholdet, højskolelærerne, kosten (man ser aldrig en god gammeldags frikadelle mer!) og den seksuelle nydelse. Kort sagt: livet er gået tilbage.

Den unge gruppe ser nærmest omvendt på det hele, i hvert fald mener den, at meget er blevet bedre og meget er gået frem, men fremgangen på visse områder har skabt problemer på andre, og det er dem, der skal løses. Den gamle gruppe mener, at for at komme frem må man gå baglæns til det fortidige, mens den unge gruppe mener, at fremgangen ligger i forlængelse af den vej, vi er gået.

Der er jo ingen tvivl om, at ungdomssynspunktet i dag er størst mulig reel frihed til alle uanset fødsel og evner, og det er også det synspunkt, den unge gruppe har gjort sig til talsmand for inden for højskolen. Dette synspunkt må jo, hvor det tages alvorligt, virke ind på småt og stort i højskolen.

Således har det jo stor indflydelse på en skoles ordensregler.

Der har fra gammel tid været ret strenge regler for, hvad man kunne tillade sig på en højskole f. eks. af drikkeri, sexuel omgang og unormal opførsel. Hovedreglen var den, at man på en højskole kunne tillade sig noget mindre end i et »godt« hjem, hvilket ville sige i et grundtvigsk-pietistisk hjem, eller rettere, sådan som man gerne ville, livet skulle forme sig i et sådant hjem. I ældre tid, da flertallet af eleverne kom fra hjem, der i hvert fald ikke var ganske fremmede over for denne specielle livsform, følte de omtalte regler ikke særlig utålelige. Værre var det jo for de elever, der ved et uheld var dumpet ind på højskolen, skønt de havde et ganske andet livsmønster hjemmefra. For dem var reglerne snærende og hæmmende.

Selv i vore dage kan man træffe skoler med forbud mod spiritus og forbud mod sexuel samkvem mellem eleverne, men det må betyde, at enten må disse skoler få deres elever fra ganske bestemte snævre kredse, eller også må en stor del af eleverne føle sig ufrie under regler, som iøvrigt er dem ganske fremmede og uvedkommende. Mange højskoler er dog i dag gået over til at have så få og så milde regler som muligt, og enkelte har vel overhovedet ikke det, man forstår ved ordensregler. Når man er nået frem til dette standpunkt, har det flere årsager. For det første må stramme regler, ja regler overhovedet virke hæmmende og begrænsende på den personlige frihed og er derved i modstrid med tidens hovedtanke: personlig frigørelse. For det andet er vor tids almindelige højskolehold ikke homogent, men heterogent sammensat, hvilket betyder, at stramme regler kun vil falde i et mindretals smag og bevirke, at flere slags elever ikke vil komme på skolen, og dette kan vel ingen højskole principielt være interesseret i. For det tredje er regler ikke, som man ofte tror, ansvarsfremkaldende. Selvom man opererer med strenge regler og ansvarsfølelse, som om disse to størrelser hørte sammen, således at regler skulle befordre ansvarsfølelse, er det tværtimod sådan, at jo strengere regel des mindre plads for ansvar. Man kan ikke lære ansvar i en atmosfære af tvang. Ansvarsfølelsen kan kun trives i frihed.

Der er som nævnt skoler, der kører med meget strenge regler angående sexuel samkvem mellem eleverne. Sådanne regler er jo ganske ubrugbare i vore dage og frugtesløse. Der har vel været et kort åremål omkring vore bedsteforældres tid, hvor der var en vis energi i den tanke at holde sig på måtten inden brylluppet, men den tanke er i praksis forladt af alle kredse. Så der er ikke mere opbyg-



gelse og inspiration i visse skolers svedende anstrengelser for at holde mændene væk fra pigegangen og omvendt, end der er i et gammelt rustent kyskhedsbælte. Jamen forresten, hvorfor er man ikke kommet på den idé, de må da være effektive!

Nej, i dag er spørgsmålet ikke: gå i seng eller ikke gå i seng med hinanden. Her har man valgt: man gør det. Spørgsmålet er derimod, hvordan får de to mest glæde af det og omgivelserne iøvrigt mindst ulejlighed deraf. Begge dele kan naturligvis kun læres, hvor man accepterer de faktiske forhold og kun i frihed.

Mange skoler stiller sig i vore dage knap så afvisende over for spiritus som tidligere, og det af årsager, som ligner dem vi fremførte i forbindelse med sexuel samkvem på skolerne. Hertil kommer, at man vel har opdaget, at spiritus også kan have sine gode sider, bortset fra, at den smager godt, en vis mentalhygiejnisk betydning. Og når visse højskolefolk i vore dage faktisk godt kan tåle at se en højskoleelev trække rundt med en veludviklet bjørn uden at få nervøse trækninger, hænger det sammen med, at de vist nok har opdaget, at der er et ganske bestemt forhold mellem arbejde og bjørn. Jo kedeligere arbejdere, desto flere og større bjørne. Hvad naturen måtte tage på den ene led, giver den igen på en anden led. Sagt på en anden måde: Vi skal ikke tilbage til en tid, hvor der var totalforbud mod spiritus på skolerne, men vi skal frem mod en tid, hvor vi får lært at bruge spiritussen på en fornuftig måde, og det kan man kun lære ved at drikke den.

Man har fra visse sider beskyldt højskolen for at lægge mere vægt på begrebet trivsel end på undervisning. Og man har betragtet det som en slags syndefald. Det er imidlertid slet ikke så let at skille disse to ting ud fra hinanden. Det er da ganske åbenbart, at der altid er blevet undervist på en højskole, men det er kun dem, der har været trivsel i, der har kunnet klare sig. De konkrete kundskaber et menneske har kunnet få på en højskole, de har alle dage hurtigt kunnet overses. Og man har aldrig i nogen særlig grad lagt vægt på disse konkrete kundskaber. Det ses blandt andet af den mangel på faglig respekt, der har været typisk for højskolen.

En lærers fag havde det som indholdet af Jerome K. Jeromes rygsæk: alt lugtede af petroleum, d. v. s. alle fag lugtede af læreren. Nej, når folk kommer rejsende fra verdens ende for at se den danske højskole, så er det ikke for at se, hvad eleverne lærer, for det er visse lig ikke stort, men så er det for at se, hvordan de trives, for det er jo et forbavsende syn, som gang på gang må få en til at undre sig.



Og hvoraf kommer så al den trivsel. Den kommer af, at højskolen principielt tror på sine elever, heraf udspringer trivslen. Også i vore dage må der undervises på en højskole, men i en vis forstand er det ret ligegyldigt, hvad der undervises i, når bare eleverne føler, undervisningen kommer dem ved. Og når alt kommer til alt, ser højskoleeleven af i dag allertydeligst tidens spørgsmål og tidens fordringer i kammeraternes skikkelser og skæbner. Trivsel kommer af tro. Derfor må højskolen vedblive at forholde sig troende til sine elever . . . det vil f. eks. sige ikke slå hånden af nogen elev, hvis der overhovedet gives nogen anden mulighed. Trivslen har alle dage betydet meget på højskolen, men jeg har en fornemmelse af, at højskolens betydning er øget, fordi det i vore dage står sløjt til med trivslen uden for højskolen. Før kom folk på højskole af vane eller af trang. I dag kommer man på højskole af nød eller nysgerrighed. Og for de ikke så få, der kommer af nød, må undervisningen i sig selv spille en ret underordnet rolle. De søger i virkeligheden efter et sted at stå, et sted at være. Det skete somme tider i gamle dage, at højskolen kunne forekomme mig noget søndagsagtig og pjanket. F. eks. når en flok ellers sunde og ubekymrede landbokarle og ditto piger kom tudbrøgende ud fra en foredragstime. Eller når man så to ellers naturlige bønderkarle blive således smittet af den almindelige højskolevarme, at de i timevis sås spadsere med hinanden om livet i skolens havegange. Nu er det blevet alvor, at holde højskole.

Hvis højskolen i dag er ude i en form for krise, så hænger det ikke sammen med, at højskolen skulle være blevet overflødig i det moderne samfund, at den skulle mangle opgaver. Tværtimod, der ligger utallige opgaver og venter på at blive taget op af højskolen. Spørgsmålet er blot, om den er levende og flexibel nok til at kunne honorere tidens krav til den. Her er mange farer, som ligger og lurar på den. Det ville f. eks. være højskolens død, om læreres og forstanderes stilling på højskolerne var lige så sikre og cementerede som seminarielærernes. Enten man piber eller synger, må en lærerkreds hyppigt have nyt blod. Intet er mere kedsommeligt og uinspirerende end sådan en gammel sammenspist lærerkreds.

Og højskolen skal vogte sig for »livssynet«. Sådan et godt fedt syn er jo komplet forældet i løbet af ti år og munder ud i den rene åndsformørkelse i løbet af tyve.

Hvis højskolen skal have nogen berettigelse også i fremtiden, må den ustandseligt kunne skifte om, være behændig til stadig at tage nye opgaver op, men netop her er der en fare, som lurar fra en side,

man måske mindst af alt ventede: fra højskolens bagmænd, støttekredse og støtteforeninger. Alle disse mennesker mener jo højskolen det godt, og de fleste af dem har kunnet danne sig et billede af, hvordan en højskole rettelig bør være. Men tiderne skifter, og højskolen må også forandre sig, og her er det, der kan opstå et modsætningsforhold mellem fortidens idealer og nutidens fordringer.



# En højskoleelevs overvejelser

AF GERDA MADSEN

Så er der efterhånden gået et halvt år, siden vi forlod vor skole, og der har været tid til at lade indtrykkene bundfælde sig og til at tænke lidt over, hvad det så egentlig var, man havde fået ud af den tid, eller hvilke påvirkninger en højskole kan give een.

Men da der naturligvis må være lige så mange opfattelser af dette, som der har været elever, dog formodentlig med visse gennemgående træk, må jeg nødvendigvis holde mig til min egen rent personlige opfattelse.

Først må tilføjes, at eftersom jeg var så meget ældre end de andre elever, er det tænkeligt, at mine synspunkter afviger en del fra gennemsnittets.

Alligevel synes jeg, det kunne være interessant, om fremtidige elever ville følge mit eksempel og skrive lidt om deres opfattelse af et højskoleophold. Dels fordi skolen her jo endnu er så ny, at man dårligt kan vide, hvordan den virker, og dels for bedre at kunne følge den videre udvikling fremover.

Om vor skole vil jeg mene, at den med sine 50–60 elever har en passende størrelse, idet man ikke er flere, end at man allesammen lærer hinanden at kende og måske også sliber hinanden lidt af.

Vi havde det rart sammen, og efter hvad jeg siden har erfaret – også fra andre skolers elever – var det gode kammeratskab, især for de yngstes vedkommende, noget af det man satte højest og bedst erindrer.

Et højskoleophold på 4 mdr. er derimod uheldigt. 6 mdr. burde absolut være minimum, fordi man efter min opfattelse som elev gennemgår visse faser eller udviklingstrin.

Først kommer selve tilvænningen både til undervisningsformen og til hinanden. Derefter en god indlæringsperiode, som imidlertid efterfølges af en noget selvtilfreds tid, hvor man mener at have forstået i hvert fald en hel del.

Men herfra dumper man hurtigt ned til erkendelse af, at man ikke ved noget som helst om nogen ting.

Egentlig er man lidt rystet. Og måske så pretentiøse begreber som »vækkelse« og »nyt livssyn« alligevel har deres berettigelse.

Og det er først efter det sidstnævnte stadium, at jeg mener, man får det fulde udbytte af højskolen – er rigtig motiverede.

Men så er de fire måneder omtrent gået. Alting begynder at ændre sig. Det er næsten ikke umagen værd.

Alle skolens faste regler – eller rettere mangel på samme – kan jeg fuldt ud tilslutte mig. Een af højskolens opgaver må absolut være at lære sine elever sameksistens og vel at mærke ikke blot på teoretisk plan, men i praksis.

Obligatoriske fag var vi heldigvis forskånet for. Det er også lidt svært for mig at forstå, hvordan man kan benævne sig som »den frie højskole«, når man samtidig har tvungen undervisning i f. eks. dansk og religion eller andre fag.

Een af fordelene ved en lille skole er også den nære kontakt elever og lærere imellem.

Af en højskolelærer forlanges mange ting. Det er ikke nok, at han/hun mestrer sit stof, han skal også forstå at give det videre på en fængslende måde og kunne tåle at blive afbrudt og undertiden modsagt.

Og han skal have sin egen livsholdning for derigennem at kunne præge sine elever. Så derfor bør lærere helst være så forskelligartede som vel muligt. Og om de er seminarieuddannede eller ej kan egentlig være ret ligegyldigt.

En virkelig god højskolelærer er ikke noget man bliver, det er noget man er født til.

Alt taget i betragtning var jeg meget heldig i valg af en skole – og ganske uforskyldt.

For som de fleste andre havde jeg overhovedet intet kendskab til højskolen.

Udover, at det vist nok var et sted, hvor man sang meget.

Men som før nævnt må det være meget individuelt, hvor mange og hvilke påvirkninger skolen har givet en.

På en måde, synes jeg, har man ligesom fået lukket øjnene op. Er blevet mere selvbevidst i ordets rette betydning. Er sluppet af med en masse gamle komplekser og har fået nogle nye i stedet.

Kort sagt, man er ikke den samme, når man rejser, som da man kom.

Og dette må vel være højskolens egentlige mål.

# To uger på højskole

Af VAGN BINDSEIL

Efter to somre med korte højskolekurser, hvor samtlige kurser stort set har været optaget, og det vil i tal sige ca. 1600 kursister, er det vel både rimeligt og rigtigt at tage hele denne form op til debat.

Jeg vil først komme med nogle generelt dækkende betragtninger for alle kursusformerne, og dernæst se lidt nærmere på hvert enkelt kursus.

Hvorfor søger så mange på højskole i to uger i dag, hvor mulighederne for at komme ud til andre lande er større end nogen sinde, hvor flere og flere har mulighed for at komme rundt til hinanden med eget transportmiddel, og muligheden for billigrejser er stor på grund af forskellige rabatordninger?

Mange mennesker mærker i det moderne velfærdssamfund, at det kun er mennesker med succes, der tæller. Alle andre, når alt kommer til alt, som er i flertal, er ikke »in« i presse, radio og TV, er ikke spændende i et forbrugersamfund, som lige fra skolen over erhvervslevet til pensionistbolig har profit og succesindikator som ledemotiv.

Dermed er vi nok inde ved sagens kerne. Hvem er det, samfundet, erhvervslevet, reklamen lefler for og bruger som billede i kampen for at fortælle os, at det er igennem de materielle goder, vi skaffer os indholdet i tilværelsen? Det er den unge med succes, det er familien med alle bekvemmelighederne og ikke lærlingen, ikke familien med to job, lille lejlighed med fuglebad og bil på veksler, det er ikke de almindelige pensionisters menneskelige problemer og slet ikke de medborgere i samfundet, som har et handicap. Det succesrige maskinklippede samfund bøjer sig kun for dem, man har brug for, og ikke for dem, som trænger til noget.

Stort set kommer de fleste mennesker i dag kun sammen for at komme sammen og ikke for at mødes i et fællesskab eller i en idé. Det at komme sammen bare for at være i selskab med nogen resulterer i, at alle søger bekendtskab, som gavner og ikke varmer, man går til cocktailparty ikke for at hygge sig i selskabet, men for at træffe mennesker, der kan blive nyttige forbindelser. Derfor sidder så mange og fryser, for vi vil alle opnå noget ved at komme sammen og intet yde. Dem, som ikke gavner os, har vi ikke for travlt med at besøge og være noget for, men dem, vi kan bruge som løftestang for



egen egoistisk tilfredsstillelse, forherliger vi gerne trods deres ofte slette egenskaber.

Af de her nævnte årsager tror jeg, at så mange søger højskolen, uanset hvad kurset hedder eller hvilken aldersgruppe, det henvender sig til. Man kommer slet og ret for at få kontakt med andre mennesker, som føler tingene ske på samme måde som en selv. Og når de fleste kurser sluttet som vellykkede, skyldes det vel nok i stor udstrækning kursisternes oplevelse af andre mennesker med samme trang til kontakt, og oplevelsen af, at andre har det som en selv, og dermed glæden ved at opdage, at det glansbillede af tilværelsen uden problemer, smerter og tomhed, som ugepressen serverer gennem sine billedserier af cocktaildrikkende, brylcremeglinsende, succesombruste pampere ikke er normalt, ikke er livet, men gjort til livet af dem, som har brug for massernes jag efter det, som er op i tiden, for selv at leve af profitten.

Går man derefter over til at se på de enkelte kurser, kan vi starte med familiekurserne. Her kommer far og mor med deres børn. Erhvervsmæssigt er spredningen kolossal stor og aldersmæssigt næsten lige så stor, kun spredningen over de forskelliges miljø er større. Her er parcelhusejeren med kone og to planlagte børn og folkevogn samt kuffeter med mærkater fra Grossglockner og Mallorca. Her er familien med tre, fire børn eller flere, som bor i værelser i en gammel bydel eller i en menneskesilo i omegnen, bilen er brugt, for en ny er for dyr, så man må nøjes med at reparere på de vrage, de rige har afskrevet på over deres indtægt i årene før reparationerne meldte sig. Hvad får de mennesker så ud af opholdet? En del gode forsætter og indstillinger bliver vakt til live, og deres reelle ønsker om at leve fremfor at blive brugt som materiale for andres liv dukker nok op. Men den tilværelse, de vendte ryggen i to uger, kræver deres fulde medleven igen for ikke at blive ofre for dette, at man ikke kan følge med, følge med udviklingen, naboen i udlandsrejser, bilbytning, lang eller kort kjole, jakke med eller uden overtrukne knapper, alt det som er afgørende for prestige og anerkendelse i samfundet. Det jag om succes i morgen, der gør dagen i dag til kun forberedelse af i morgen og dermed aldrig dagen i dag til en realitet, er vel nok den tavse voksnes onde cirkel.

Løser familien og samfundet sine opgaver over for de ældre og handicappede? Det er et af spørgsmålene til en gruppe, som arbejder med familie- og samfundsproblemer i dag. Svaret er ens fra hold til hold, samfundet løser stort set sine opgaver og forpligtelser over



for de ældre, men familien svigter. Det er vel typisk for tiden, at også de ældre mærker, at de ikke kan indfri succeskravet længere, de er blevet normalt ældre, har små skavanker her og der, som de gerne vil tale om, men ingen vil høre på, for det er lyse og lette toner, andre mennesker vil fornemme, og ikke mørke og tunge. En større spredning af aldersgrupperne er nok ønskelig, således at generationerne møder hinanden og ikke hører om hinanden.

Den sidste kategori af højskoleelever, de syns- og hørehæmmede, bringer en stor glæde ind i arbejdet på højskolen, fordi man føler, at her må gøres noget ekstra, og stor fordi vi andre oplever noget, som vi ikke påskønner til daglig, nemlig glæden ved at fornemme og kontakte alle omgivelsernes mangfoldighed.

Den store livsglæde, som de syns- og hørehæmmede er i besiddelse af, kom til udtryk i det daglige arbejde og smittede positivt af på de pensionister, som var sammen med dem, og spørgsmålet er, om ikke de hold, som var blandet med pensionister og syns- og hørehæmmede, i større udstrækning var højskolehold, fordi alle parter fik lejlighed til at tale ud med hinanden, og vi andre, som måske kun kender de handicappedes problem gennem de 25 øre, man giver en gang om året til deres indsamlinger for derved at lette samvittigheden, fik et bedre forhold til alle deres problemer. Fordomme og vrangforestillinger om mennesker, som har et handicap, blev fjernet. Det, som må være et af ønskerne med disse korte højskoleophold, er at åbne nye synsvinkler i bedømmelsen af andre mennesker, lære at forstå og hjælpe i stedet for at dømme og fordømme.

Hvis jeg skal slutte med nogle generelle betragtninger, må det være, at aldrig har højskolen haft større chance end nu for at være formidler af kontakt, tolerance og klima mellem befolkningsgrupperne på såvel den ene som den anden led, fordi vi i nogen grad føler, at vi er blevet ofre for en teknologi uden indhold, idé eller mål.

Den kendsgerning, at selve samfundsudviklingen fører til, at mere og mere destruktive kræfter bliver sluppet løs, er et tegn på, at kultur og civilisation ikke hører sammen. Civilisation er først og fremmest fremskridt i arbejde, arbejde for at fremskaffe og øge livsnødvendighederne. Dette arbejde er i almindelighed uden tilfredsstillelse i sig selv, og byder den enkelte så store byrder gennem ydre påvirkning i form af krav om succes og fuldkommenhed, at sindet bukker under for den officielle ideologi om produktivitetens velsignelser. I dette forhold må vi også nok se det almindelige opbrud af normerne. De unge får bedre uddannelser og dermed større udsyn, et

udsyn som måske ikke altid falder i tråd med forbrugersamfundets interesse. Børnene er i mange tilfælde dem, som ved bedst. Forældrenes autoritet som dem der ved bedst, har kunnet og har erfaring, er blevet indskrænket, forældrene har mindre at byde de unge på, og derfor mindre at forbyde.

Som et spejl på væggen gengiver sin beskuer, gengiver højskolen også samfundet på godt og ondt, følelser af dobbelthed, afmagt og tomhed præger tiden og dermed også højskolen, men ud af forvirringen skulle helst komme nogle nye former for omgang mellem mennesker, uanset om det er på deres arbejdsplads eller i hjemmet, former som tjener mennesket og ikke systemet, former som gør hverdagen menneskelig. Kan de korte højskoleophold tjene dette formål, er de kommet for at blive – og derfor på gensyn.



## Om ferie med indhold

Sommeren 1970 blev for os anderledes! Vi fik tilbud om at få hus og have passet i godt 3 måneder og tog derfor afsked med vor hverdag, som absolut ikke kedede os, heller ikke manglede indhold og beskæftigelse, men alligevel trængte til lidt fornyelse.

Efter en herlig tid i syden med sol og varme (hårdt tiltrængt efter en lang, hård vinter) slog vi os ned i Nordsjælland for gensyn med kære kendte steder fra vor ungdom.

Allerede på det tidspunkt, da vi planlagde vor ualmindelige ferie, var vi enige om et højskoleophold for pensionister, som vi fik lyst til efter omtale i radio. Det ville være en særdeles god udnyttelse af noget af den tid, vi fik foræret til aldeles eget brug – og vi valgte »Vestjyllands Højskole«, fordi vi også gerne ville se den egn af vort land.

Efter Nordsjælland gjorde vi turen over Viborg–Løgstør og stiftede bekendtskab med landet nord for Limfjorden, derfra nærmeste omvej til Ringkøbing, og hvor vi nød det pragtfulde jydsk landskab, som var så helt anderledes end det blide smilende fynske. At de kommende 12 dage også ville blive anderledes, var vi ikke i tvivl om, ingen af os havde haft forbindelse eller kendte noget til højskolen og dens arbejde, men at også højskolen var anderledes end i vor ungdom, var vi klar over – ikke dens målsætning, men dens udtryksform – og det blev straks ved introduktionen bekræftet. Den var fulgt med tiden, og det var alle vi 60 pensionister, der mødte op, indstillet på også at ville – i hvert fald forsøge.

Det blev indholdsrige dage; at vejret i vor kursustid, 20. juli til 1. august, var køligt, blæsende og med hvasse regnbyger, konstaterede vi blot, men tog os ikke af det! Og når vejret ikke kunne genere vor ferie, ja så var det udtryk for, at vi var optaget af andet og mere interessant, nemlig at følge med tiden, som for alle os pensionister er så absolut anderledes end i vore aktive år.

Vestjyllands Højskole, dens dygtige lærerstab og dens dejlige beliggenhed nær Ringkøbing Fjord blev en oplevelse. Skematimeplan godt tilrettelagt, en let og behagelig ramme om dagens aktiviteter, den lange middagspause gav hvile og fornyet energi og lyst til at gå igang med eftermiddagens opgaver. Vort selvvalgte emne: familie og samfund formede sig med oplæg, gruppearbejde og diskussion – her ikke kun lyttede vi, men talte også med – og konstaterede

med glæde, at så meget mosgroede var vi endnu ikke, at det såkaldte ungdomsoprør var uforståeligt for os. Hele holdet, vi tror vi var 30, fandt frem til årsag, manglerne og virkningen deraf, og måtte erkende den evige sandhed, at menneskene *vil* ikke deres eget vel, *formår* det ikke – men at Danmark og øvrige Skandinavien er privilegerede lande, og at vi her er nået til mange gode løsninger af problemerne, trods alt; et land værd at leve i for både unge og gamle!

Aftenunderholdningerne med foredrag, film, musik og sang, sandelig også dans, faldt i alles smag. Nævnes skal også de dejlige udflugter, vi drog ud på, og som heldigvis havde nogenlunde godt vejr, og den velsmagende og rigelige mad blev i høj grad påskønnet, det kunne ikke være bedre til prisen.

Lidt »surt« tilsidst, hvorfor skal vi alle være dus? Er det nødvendigt for at komme på god talefod med os ældre – vi mener nej! Hele vort liv har det været naturligt for os at sige »De«. I vort slægtled er »du« så fortrolig og for os et privilegium. Vort sprog har 2 former og dermed en nuance, som vi synes har sin betydning. Dog, da vi lærte jer alle at kende – og det gik jo meget hurtigt – var der ingen problemer, det skal siges.

Denne ferie med indhold, som de dage på »Vestjyllands Højskole« var for os, har givet os værdifuldt indtryk af højskolernes opgave nu og i fremtiden – nemlig forholdet til samfundet, at få styr på det og gøre det menneskevenligt, også i maskinalderen.

At vi kommer igen en anden gang, såvidt helbred og dermed humør slår til, det er givet!

*Frederik og Oda Jeppesen,*  
»Bjælkehuset«, Rudbæksmøllevej, 5594 Strib.

Hr. Vagn Bindseil har bedt mig kommentere vort ophold for pensionister på »Vestjyllands Højskole« i sommer, 1970, og det gør jeg gerne.

En ting af virkelig betydning er, at man på sådan et ophold træffer ny mennesker, som man kommer på lidt nærmere hold, da vi lever sammen dagen dagen lang. Gennem studiekredse og foredrag kom-

mer vi ind på mange emner, som giver stof til tankeudveksling, så vi får et friskere syn på mange af tidens foreteelser. En del af det stof, vi kom ind på, var ganske tidsaktuelt, og sådan mener jeg også, det bør være.

Så havde vi for første gang en halv times gymnastik midt på formiddagen, og det var noget, vi havde gavn af hele dagen, selvom det hændte, at vi supplerede denne motion op med et par timers dans om aftenen. Glemmes må heller ikke det dejlige terræn at spadserere i. Og så synes jeg, den blanding af timer, frihed og udflugter, vi havde hos jer i Vestjylland, var udmærket. Jeg mener, at middagsstunden skal være fri, når det drejer sig om pensionister. For mange af os er det godt med en lille middagslur, så man kan være frisk resten af dagen og om aftenen.

Jeg vil til slut understrege, at fællessang ikke må mangle på et højskoleophold, både som morgen- og aftensang og sangtimer. For selvom mange ikke kan synge, glæder de sig over at genopfriske bekendtskabet med vor dejlige danske sangskat, og for os der synger er det en stor oplevelse.

Når jeg vælger højskoleophold i stedet for feriehjem eller udenlandsrejser, skyldes det, at man her får noget med hjem at leve videre på på en helt anden måde. Og jeg håber, at det må gå op for flere og flere mennesker. Så vil det måske vise sig, at der i sommertiden er for få højskoler i landet.

*Søren Jensen, organist, Vrønding, Flemming.*



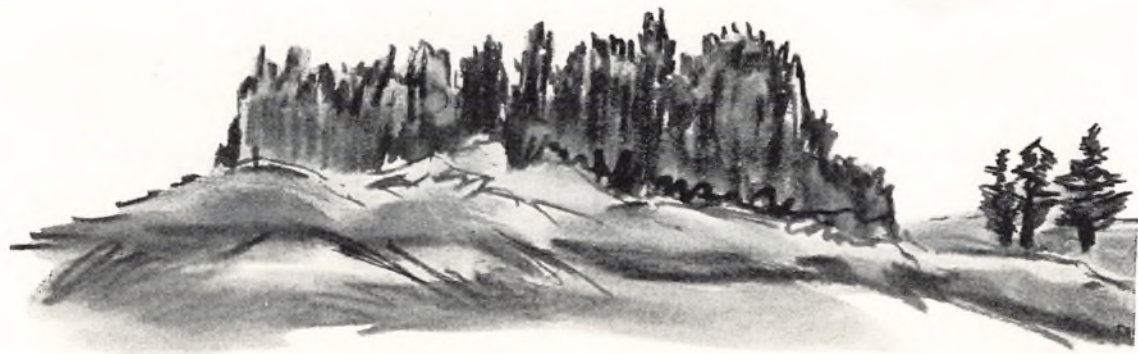
*Når man nærmer sig Velling, dukker der pludselig – i horisonten – en stille, lysende sølvstribе op, det er Ringkøbing fjord. Stille, lysende som sølv, sådan ser man den for det meste. Det sker dog, sølvstriben bliver grålilla-sort, så ved man, der er stormvejr på vej; og når stormen kommer, er fjorden ikke mere stille, men den lyser dog stadigvæk med hvide, urolige skumtoppe.*

*Dida Lau.*

*Tegningerne på de følgende 4 sider er motiver fra Ringkøbing fjord – tegnet af Dida Lau.*











Sedona

# En mening med livet

AF BODIL CHRISTENSEN

»Der findes kun et virkelig alvorligt filosofisk problem: selvmordet. At afgøre om livet er værd at leve eller ej, er at besvare filosofiens grundspørgsmål.«

Sådan indleder den franske forfatter Camus sin bog, Sisyfosmyten. Hans lidt ældre landsmand, flyveren og digteren Saint-Exupery, siger:

»Man må give mennesket en mening med livet.«

Underforstået: hvis livet ingen mening har, er det så værd at leve?

»Jeg forstår ikke længere disse byfolk af gennemsnittet, disse mennesker der tror, at de er mennesker, men som i virkeligheden ved en tvang, de ikke føler, ligesom myrerne er reduceret til den brug, der gøres af dem. Og når de har fri, hvad får de så ud af deres små tåbelige søndage.«

Sådan filosoferer Saint-Ex, da han med sin maskine er styrtet ned i den Libyske ørken og er døden nær af tørst.

I Camus, Faldet, møder man den samme tanke, parret med foragten for det tomme og indholdsløse.

»Jeg drømmer engang imellem om, hvad fremtidens historikere vil sige om os. De behøver såmænd kun en eneste sætning for at karakterisere det moderne menneske. Han horede og læste aviser. Med denne korte definition turde emnet være udtømt.«

Nogen vil muligvis her tilføje, at vi læste måske ikke engang aviser.

Saint-Ex sammenligner arbejdet i fabrikkerne med straffearbejde, der ikke har nogen mening. Straffefangens spadestik er ikke det samme som guldgraverens. Hvert spadestik bringer denne nærmere til målet.

»Og vi vil ud af straffeanstalten. Der er i Europa tohundrede millioner mennesker, som industrien har rykket bort fra bondens slægtstraditioner for at spærre dem inde i uhyre gettoer, der ligner godsbanegårde overfyldt med gamle, sorte togstammer. Fra de dybe arbejderkvarterer stiger et ønske om genfødelse.«

Camus taler også om arbejdets slaveri. I Faldet, der er formet som en lang enetale af den fallerede parisiske sagfører Jean-Baptiste Clamence, der har søgt tilflugt i Amsterdam, siger denne.

»Over Damrak klemter den første sporvogn i den fugtige luft,

dens klokke opvækker livet i udkanten af dette Europa, hvor i samme øjeblik hundrede millioner mennesker, mine undersåtter, besværligt og med en bitter smag i munden kravler ud af sengen for at gå til et glædesløst arbejde.«

Og så fortsætter Camus.

»Men så en dag lyder det: »Hvorfor?«, og alt begynder midt i denne træthed, der er farvet af lede.«

Både hos Camus og Saint-Ex møder vi dette spørgsmål: Hvorfor – hvorfor skal vi leve, hvad er meningen med livet, kan vi finde denne mening eller er tilværelsen absurd – meningsløs? Her er det nærliggende at komme ind på de to forfatters forhold til og vurdering af mennesket.

Hos Saint-Ex møder man en tro på menneskets muligheder. I Blæsten, sandet og stjernerne skriver han.

»Hvordan skal vi fremme en sådan frigørelse af det bedste i os selv? Alt er paradoksalt, når det gælder mennesker, det er en velkendt erfaring. Hvad ved vi undtagen, at der gives betingelser, som er i stand til at frugtbar gøre os. Hvor er menneskets sandhed at finde?«

Saint-Ex prøver på at besvare dette spørgsmål. Menneskets sandhed kan aldrig blive det materielle.

»Ved kun at arbejde for at opnå materielle goder, bygger vi selv vort fængsel. Vi gør os ensomme på jorden, og for vore penge, der er fattige som aske, kan vi kun forskaffe os det, som ikke er værd at bevare.«

Dette er den negative side, en konstatering, her finder vi ikke menneskets sandhed. Men han fortsætter.

»Det store ved et fag, en profession, er måske især at bringe mennesker sammen; der er kun en virkelig luksus, og det er den, som består i vort forhold til mennesker.«

Og hvori består da dette forhold. I bogen Den lille prins leder prinsen efter venskab og kærlighed.

»... Jeg leder efter venner (sagde den lille prins). Men hvad betyder det at gøre tam?

– Det er noget man i alt for høj grad har glemt. Det betyder at knytte bånd ... Hvis du gør mig tam så vil vi få brug for hinanden. Så bliver du den eneste i verden for mig; og jeg bliver den eneste i verden for dig ...«

Det er bånd vi knytter, vi bliver ansvarlige for hinanden. Men alle skridt bør have en retning, et mål.



»Når vi er knyttet til vore brødre ved et fælles mål, som er beliggende udenfor os selv, først da kan vi ånde frit, og erfaringen viser os, at det at elske ikke består i at se på hinanden, men sammen se i samme retning.«

Lad os et øjeblik vende tilbage til Camus. Jean-Baptiste søger efter sympati hos sin tilhører, og tilføjer.

»Er det aldrig hændt Dem, at De pludselig har trængt til sympati, bistand, venskab? Jo – det er det sikkert. Jeg for mit vedkommende har lært at nøjes med sympatien. Den er lettere at finde, og så er den uforpligtende.«

Venskabet er ikke så enkelt, siger Camus. Det forpligter, og vil vi forpligtes? Vil vi ofre noget af vor bekvemmelighed for andre? Kun døden vækker vore følelser; vi elsker altid mest de venner, der har forladt os. Og han føjer til: »Måske elsker vi ikke livet nok.«

Findes der noget eller nogen, som vi er parat til at dø for. Jean-Baptiste løfter lidt af sløret for sin hemmelighed, da han siger til sin tilhører.

»Jeg går aldrig over en bro om natten. Det skyldes et løfte. Tænk Dem, at en eller anden kaster sig i vandet. Så sker der et af to: enten springer De selv ud for at fiske ham op og risikerer derved det værste, i hvert fald når vejret er koldt! Eller De lader ham ligge, og netop disse dukkerter, man har afholdt sig fra, efterlader undertiden en besynderlig stivhed i kroppen.«

Det er det Jean-Baptiste har undladt at gøre, der får ham til at føle sig skyldig, og som tvinger ham til at forlade sin tidligere så nemme og behagelige tilværelse og søge tilflugt mellem Amsterdams skøger og forbrydere.

Denne følelse af medskyld får ham til at udbryde.

»Å, kære ven, for den der er alene, uden nogen gud og uden nogen herre, er dagenes byrde forfærdelig.«

Saint-Ex beskæftiger sig som Camus altid med mennesker eller mennesket, og hans skepsis er på sine steder lige så udtalt, som hos Camus. Alligevel er hans digtning mere optimistisk, tonen er lysere. Camus konstaterer, Saint-Ex kalder sig selv en moralist. Hans tanke er, at opbygge mennesket, hæve det op over sig selv.

»Altid den samme myte . . . du må give afkald, resignere, lide, kæmpe, overskride tørstens ørkener, forsage alle kilder, og jeg skal føre dig til dit væsens udfoldelse.«

Det smager af idealisme, og er alligevel realisme . . . Mennesket

lader sig begejstre på trods af sine instinkter, og føler glæden ved at ofre sig for andre.

»Når vi bliver os vor rolle bevidst, selv om denne rolle er nok så beskeden, da først er vi lykkelige. Da først kan vi leve og dø i fred, for det, der giver livet en mening, giver også døden en mening.«



# Brev til mine elever om højskolesangbogen

AF RUTH BOYE JENSEN

Det banale spørgsmål om, hvilken bog man helst ville strande på en øde ø med, vil for mit vedkommende blive besvaret med: højskolesangbogen. Der er slet ingen tvivl. Da jeg som ung opholdt mig 1½ år i England, måtte jeg have bud hjem efter Melodibogen til Folkehøjskolens Sangbog. Det var det eneste, jeg savnede i ud-lændigheden.

Når jeg har det sådan, er det nok, fordi mødet med højskolesangbogens indhold for mig har været en oplevelse – simpelthen. Min far sang næsten altid. Til nogen sange kendte han 3–4 forskellige melodier, og kørte vi i bil, sang han den ene sang efter den anden for os. I ferierne hos min faster sang vi morgensang hver søndag – og ikke alene morgensange, men alle de andre sange også – og vi lærte de nyeste melodier. Til slægtssammenkomster var der altid fællessang. Alle vi fætre og kusiner var anbragt på gulvet – om sommeren på græsplænen – og klangen af stemmerne lyder endnu i mine ører. Senere har både spillelærerinde og sanglærer givet mig dejlige timer i selskab med disse sange.

Efter alle disse »bekendelser« forstår I jo nok, at jeg er forelsket i højskolesangbogen, det bliver med følelsen og ikke med forstanden (hvem siger også, at der er nogen), at jeg skal omtale den.

Jeg har hørt sige, at en af de mange opgaver, en højskolelærer har, er den at bringe et møde i stand – at konfrontere eleven med noget, og jeg forstår jo nok, at dette møde skal være en oplevelse for at betyde noget. Jeg troede i min naivitet, at I vinterelever ville opleve noget ved mødet med højskolens sange. Det gjorde I ikke – bortset måske fra enkelte undtagelser. Det kunne sagtens skyldes min uformåenhed, hvis det var et isoleret fænomen på Vestjyllands Højskole, men da man hører den samme klagesang alle vegne fra, begynder man at fundere lidt over, hvad grunden vel kan være. Må jeg først lige i den forbindelse bemærke, at I til gengæld har givet mig en oplevelse i vinter i mødet med Bob Dylans sange. Det skal I have tak for. Jeg havde end ikke lagt mærke til Bob Dylans navn, før jeg fik jer som engelskelever, og vi sammen kastede os over Bob Dylans tekster. Hans sang »The times they are a'changing« og Ole Wivels sang til Båring Højskole »Der truer os i tiden« nr. 288 siger mig nogenlunde det samme, de er da også skrevet på nogen-

lunde samme tid – ganske vist i hver sin verdensdel. I »Like a rolling stone« ser jeg paralleller til en tanke i Thorkild Hansens samtidige bog »Det lykkelige Arabien«. Bob Dylan virker ikke fremmed, ham ville jeg med glæde hilse velkommen i vor danske højskolesangbog, som jo nok må se at blive lidt mere international og lidt mindre national.

Jeg forstår godt, at der er sange, I ikke kan synge. I kan ikke deltage i den tanke, at Gud skulle stå ved grænsen og forsvare Danmark, at Han skulle have en speciel interesse i at beskytte det lille Danmark, men der er da sange nok til erstatning for denne slags. Man kunne f. eks. synge Nordahl Griegs »Kringst av fiender« nr. 687, men norsk er selvfølgelig ikke nær så let at forstå som engelsk, vel? Når det kommer til stykket, er det vel også kun et fåtal af sangene, der handler om »Gud, konge og fædreland«, som I siger.

I anklagede højskolesangbogen for at være gammeldags og uforståelig i udtryksmåde. Nu er det vel forkert at sætte en slags lighedstegn mellem gammeldags og uforståelig, tværtimod er de moderne digte tit mere uforståelige end de allerældste af sangene. Skal man i øvrigt »forstå« en sang for at opleve den? Det tror jeg ikke. I »forstår« jo heller ikke Bob Dylans sange. Mange gange har I også sagt, at I ikke kunne blive ved med at synge de 100-årige sange. Nu er de jo ikke alle 100 år, de er fra 11 år op til over 2000 år gamle og fra forskellige tidsaldre derimellem, og hvem kan ikke »forstå« Davids salmer, hvoraf der findes en del (omdigtede i forskellige tidsaldre). Når sangbogen ikke optrykkes hvert år, vil sangene ifølge sagens natur snart få en vis alder. Man kan selvfølgelig betjene sig af duplikator, som nogen har nævnt i debatten om dette emne, men spørgsmålet er, om en sangtime for at passe til ungdommen måske skulle være en slags happening, hvor enhver kunne komme frem med, hvad der faldt ham ind. Hvis der var store skjalde imellem os, skulle det ikke være umuligt, at der kunne vokse en ny slags folkevise frem. Jeg har bare ikke oplevet det endnu. For mit eget vedkommende er glæden ved gentagelsen af de kendte sange stadig stor.

I har også nævnt, at sangene er skrevet for landboere, at byboere ikke kan synge alle disse natursange. Men Johs. V. Jensens »Vintergæk« nr. 616 er da så tydeligt foråret oplevet i København. Ulf Hofmanns »Det summer, det brummer« nr. 609 ligeså. Selv om I bor i byen, længes I vel alligevel efter, at isen skal smelte, solen skal varme og livet begynde igen?

At skolesangene ikke interesserer jer er vel forståeligt nok, men

der må vel have lov at være lidt for den gruppe mennesker, for hvem spørgsmålet »Hjem og skole« har mere aktualitet.

Ingen af disse undskyldninger giver den virkelige grund til, at I »stejler«, når I ser »den blå«, tror jeg. Der må være andre anstødsstene, som I ikke vil eller måske ikke kan pege på.

For at forklare dette for mig selv, må jeg ty til et par eksempler. På en kort bustur fra Beder ind til Århus lagde jeg mærke til et par ting, som gjorde indtryk på mig. Chaufføren var lige startet fra et stoppested, da en dame kommer løbende. Chaufføren standser, bækker lidt og venter, til damen forpustet har nået bussen og springer på. »Det var 13 min. over, ikke?« siger hun og fortsætter med et blik på uret over chaufføren. »Nå ja, den er jo også 15 min. over,« og går ned og sætter sig. Hun er altså for sent på den, chaufføren har gjort hende en tjeneste, men det falder hende ikke ind, at ordet tak kan bruges her. I udkanten af Århus står et par unge mennesker ved et stoppested. Bussen standser, den ene stikker hovedet ind og spørger: »Er her en lille dreng med en hund?« Det viser sig at være tilfældet. »Den skal jeg hente,« siger han, og mens chaufføren venter, går han ned bag i bussen, henter hunden og går ud igen med et »Farveller«, derimod ikke et ord til tak, fordi chaufføren ventede. Det var blot to eksempler, men der kunne nævnes masser. Der er åbenbart kommet en ny omgangsform, hvor man simpelthen ikke bruger ordet tak. Når ordet kastes bort, er det vel, fordi den følelse, det udtrykker, heller ikke eksisterer, og her er vi ved det, jeg ville bruge disse to billeder til. Kender man ikke til at føle taknemlighed, kan man heller ikke af hjertet synge med på de sange, som udtrykker den følelse, og der er masser af sange, som netop gør det. Taknemlighed for morgenen, for foråret, for sommeren, for livet. Det er altsammen gaver, vi alle har fået, så der skulle være grund nok til at synge af taknemlighed. Kan man ikke det, vil jeg indrømme, at det brugelige antal skrumper ind.

Hos min engelsklærer i Århus talte vi i en time om Shakespeares skuespil »Troilus and Cressida«. I en scene overværer vi et krigsråd i trojanernes lejr. Her prøver Hector med mange fornuftgrunde at overbevise sine brødre om det betimelige i at sende Helena tilbage til grækerne. Brødrene er dog døve for alle de fornuftgrunde, Hector kan trække frem. Fornuftgrunde – lige meget hvor fornuftige de er – har simpelthen ingen virkning. Det passer så mærkeligt på jer, der er unge nu. Det hjælper ikke, om jeg så på 100 måder kunne påvise, at der er tidløse sange i højskolesangbogen, at der er moderne sange.



I vil jert eget, og først når I på en eller anden måde har mødt sangene som jeres egen oplevelse, vil I tage dem til jer. Om det kan ske, ved jeg ikke. Jeg kunne f. eks. forestille mig, at I fik øje på det karske og livsbekræftende hos Kingo og pludselig kunne stemme i med hans morgensange.

Man kunne sagtens finde et par hundrede numre og smide ud selv om jeg nok personlig ville savne nogle af dem – og finde andre at sætte ind i stedet. Højskolesangbogen ville dog stadig være fyldt med sange, der kunne løfte en ud over hverdagen, men mon det ville gøre nogen forandring i jeres indstilling til den?

Hele denne mærkelige »fremmedgørelse« over for højskolesangbogen eller over for fællessang i det hele taget er nok et tidsfænomen, som er opstået for at blive – nogle år i hvert fald. Det kan da være, alting ser anderledes ud om 50 år.

Jeg begyndte med at snakke om en øde ø, hvor jeg kunne klare mig med højskolesangbogen, men endnu bedre er det selvfølgelig at have nogen at synge sammen med. Det havde jeg i sommer og forrige sommer på alle pensionistkurserne. Hos jer mødte jeg den samme glæde ved bare at synge løs efter sangbogen, som jeg selv har, og det siger jeg jer tak for.





# Om moderne græsk litteratur

AF INGER J. SCHULTZ

Fra oldtidens Grækenland bukkede under for Romerriget, skulle der gå to tusinde år, før en græsk stat i 1831 blev genoprettet efter forhandling mellem Europas stormagter. Så længe grækerne kæmpede for friheden, var de alle enige, men da friheden skulle forvaltes, begyndte brydningerne, og de blev ikke mindre af, at stormagterne skulle have Grækenland til at balancere mellem sig, så ingen fik nævneværdige fordele. I 140 år har grækerne prøvet at finde sammen om en kultur, som de kalder 'ellenismós, hver gang det syntes at lykkes, dukkede nye interne eller eksterne hindringer op. I 1970 synes fordrageligheden lige så fjern som før.

Det kan derfor ikke undre, at moderne græsk litteratur beskæftiger sig med kamp og frihed. Synsvinklerne derimod overrasker; den opbyggelige litteraturs tid er forlængst passé. Nikos Kazantzakis var ikke den første, der så disse temaer i en større sammenhæng, men han var den første, som vandt international anerkendelse. Her i landet er han mest kendt for romanen om Aléxis Zorbás.

Livet igennem engagerede Kazantzakis sig stærkt i filosofiske og religiøse retninger og gennemlevede alt, inden han skrev. I sin søgen efter et fælles udgangspunkt for det nye Grækenlands kultur gik han også tilbage til Moder-Jord-kulturen, hvis repræsentant Aléxis Zorbás blev.

Aléxis (skærmer) Zorbás (rebel) er slet ikke nogen fanden-i-voldsk person. I de klassiske tragedier var personernes handlinger betinget af to uforenelige dæmoner, også Zorbás har, som navnet viser, dobbeltheden i sig, men hans handlinger er i overensstemmelse med begge kræfter.

Nogle bipersoner i bogen diskuterer politik, Zorbás ryster på hovedet og spytter. – »Gammeldags systemer! mumler han foragteligt, at de ikke skammer sig! . . . Nutiden var allerede forældet for Zorbás, så meget var allerede endt og forbi for hans vedkommende. Telegrafan, dampskibet, jernbanen, samtidens moral, fædrelandet og religionen, der var sikkert alt sammen for ham gammeldags systemer. Hans forestillinger havde langt mere fart på end udviklingen i verden.« Tydeligst kæmper han mod den etablerede moral og religionen, mod samtidens opfattelse af godt og ondt. Denne skelnen mellem godt og ondt er den største hindring for fordragelighed, for

hvis noget går dårligt, udpeger man straks en syndebug. Zorbás søger først hindringen hos sig selv. »Jeg vil lave en vase, jeg vil lave et fad, jeg vil lave en lampe, jeg vil lave, hvad fanden det skal være! Det betyder at være menneske, at eje friheden! Men fingeren, den var mig i vejen ved hjulet, den stak frem og var i vejen for mønstret. Så tog jeg en dag en økse . . . Hvorfor skulle det ikke gøre ondt? Jeg er jo et menneske. Men den hindrede mig i mit arbejde. Altså bort med den!« – Livet derimod er fredhelligt og må ikke krænkes. Bogen igennem står han side om side med de usle individer, som de sociale normer har skudt ud i periferien.

Når andre siger i Guds navn, kompletterer han roligt: »Også i fandens navn . . . Alt det gode i denne verden er djævelens påhit. Den søde pige, våren, den stegte pattegris, vinen, det kommer alt sammen fra djævelen. Gud har skabt munkene, fasten, teen, de grimme piger. Fanden have dem!«

Påsken, Jesu årlige korsfæstelse og genopstandelse for menneskenes skyld, er et tilbagevendende tema i Kazantzakis' bøger, men den bringer ikke fred og forsoning – tværtimod. Alternativet viser Zorbás. »Hvad er Kristus' opstandelse værd, hvis den ikke lod ungdommen, glæden og troen på det mirakuløse leve op hos os igen . . . Den tid er forbi, da min sjæl hver påske genopstod sammen med Kristus. Den er forbi. Nu er det kun min krop, som genopstår – for så byder den ene på noget, så byder den anden på noget, tag et lille bid af det ene og det andet, jeg spiser godt og rigeligt og jeg skider ikke det hele ud igen. Der bliver noget tilbage, noget sætter sig og bliver til godt humor, dans, sang og lidt skænderi – og dette noget kalder jeg opstandelse.«

I Aléxis Zorbás sejrer de varmhjertige dæmoner, som kæmper for kunst, skønhedssans, renhed og lidenskab, men de kræver et godt hjerte som bolig for at kunne kæmpe og sejre. Og et godt hjerte ejer Zorbás, dette umoralske etiske, ugudelige religiøse, samfundsnedbrydende sociale menneske.

Alt for tit tolkes Zorbás som den temperamentsfulde sydeuropæer, der lever et sorgløst og folkloristisk liv. Bogen peger på en mulighed for fællesfølelse, men desværre en ret utopisk mulighed, for dæmoner lader sig ikke så let engagere til at kæmpe for det gode, dæmoner kæmper bare. Om Aléxis Zorbás er en typisk græker? Nej, men mange grækere har alligevel noget af en Aléxis Zorbás i sig.

Den nygræske litteratur er ovenud rig på dæmoner. I andre romaner driver de et spil, som i højere grad er i overensstemmelse

med virkeligheden. Stratis Myrivilis' fortælling om Vasilis Arvanitis er – efter min mening – den mest græske af dem alle.

I denne fortælling møder vi landsbysamfundets gru og glæde, tro og overtro, kærlighed og had; men bogens egentlige emne er kampen, et menneskes kamp for sin fulde uindskrænkede friheds udfoldelse. Bogen er tragisk, fordi mennesket alt for let giver sig i krigsguden Ares' vold, det er skiftevis kunstudøver og krigsgud.

»Af brave unge mænd findes der i denne verden mange forskellige slags, som der findes mange forskellige slags bedrifter. Hvad du end møder i livet, må du føle glæde ved og beundre, som det træder frem af sine omgivelser. Men inde i hver ting ligger også gemt en målsætning, der styrer den og leder den, og det er den, som giver tingene deres mening. Hver frugt kræver sin særlige jord og sit særlige klima for at kunne modnes, som den kræver en mund, der vil svælge den. Hvert skib har sit vand at sejle i, men dets skæbne står i en fjern havn og venter det. Anderledes forholder det sig med Vasilis Arvanitis, der stod som en tapperhedens ærkeengel i min barndoms drømme.«

Arvanitis betyder albaner, men er blevet et begreb og et tilnavn, der gives en hidsig enspændernatur, der sætter livet på spil i kampen for kampens egen skyld. Da Vasilis første gang træder frem og kæmper, er han seksten år; hans modstander er en kæmpeslange, der lever under taget i forfatterens barndomshjem. Børnene er bange for den, hver gang de hører den, bliver deres brændende fantasi fyldt med skjulte rædsler, deres hænder bliver kolde, og deres hjerter fryser til is. I en farlig kamp dræber Vasilis slangen ligesom Sct. Georg dræbte dragen. Fra nu af har Vasilis fået en særstilling i landsbyen, fra nu af er hans liv viet til kampen, fra nu af er hans frygtløse bedrifter det foretrukne samtaleemne blandt bønderne.

Han er den græske helt i kampen mod tyrkerne og bulgarerne. Men han er også personificeringen af den modstandsånd og kampvilje, som vågnede i grækerne omkring 1800 og siden har været at træffe. Kampen mod tyrkerne keder ham, derfor går han over til ungtyrkerne og kæmper mod sultanen. Hvorfor? – Der var jo krig begge steder, men der var jo ligesom lidt mere stil over at kæmpe mod en sultan. Senere lader han sig hverve til at jage smuglere, indtil han en dag føler sig underkendt, da bliver han selv den største af dem alle. Han kæmper med fremmede folk og med personer, som står ham nær. Selv hans modstandere betages af ham.

»Siden den dag, da Vasilis var vendt hjem til landsbyen, så vi alt

omkring os i et gyldent skær, alt fik en ny mening. Var det hans blotte tilstedeværelse, der nu gjorde de samme ansigter, de samme mure og de samme blomsterkrukker mere lyse og tiltalende i vore øjne? Eller var det hans frembrusende ungdom, der vældede frem og indhyllede alt, han mødte på sin vej, så det fik en anden betydning?« Vasilis Arvanitis' magt over landsbysamfundet kan bedst sammenlignes med de græske folkedanses magt over deres udøvere og tilskuere. Så længe dansen varer, bliver folk stående og følger den med åbne munde. For alle i landsbyen elsker dansen og skønheden for dens egen skyld, og melodierne får folk til at flamme op som i dionysisk ekstase. Udøveren derimod bliver alvorlig, koncentreret og højtidelig under rytmens strenge disciplin, hvilket kun er med til at forstærke indtrykket. Sammenligningen er stykket sammen fra bogen.

Til tider kan Vasilis Arvanitis være glemt, men han dukker pludseligt frem igen. Ved påskens genopstandelsesfest, forsoningsfesten, træder han frem foran processionen under billedet af de tolv apostle. »I sit berusede vanvid, opsvulmet af en styrke, der krævede en modstander både på jorden og i himlen, skreg Vasilis: »Nej! Selv ikke Gud kommer forbi. Her er det mig, der befaler. Tag jeres Gud og gå tilbage. Hører I? Afsted!« Men da ophidselsen og overmodet er ved at fortage sig, føler han sejrens ensomhed vikle sig om ham og fjerne ham fra alt menneskeligt, sådan som det sker for enhver, der tager loven i sin egen hånd som et gevær, man slænger over skulderen. Samme aften falder han i en grøft og brækker benet. På dødslejet er han rasende på Gud, der ikke tog kampen op på ærlig vis, men som en luskepeter spændte ben for ham. Døden bliver hans sidste modstander, mod den må han tabe, men han vil tabe med manér, hvorfor han selv støder dolken i hjertet og bliver begravet, som han selv har ønsket det, opretstående.

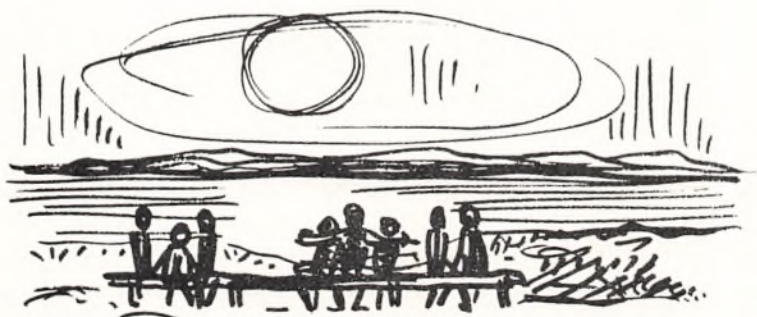
Myrivilis lader Vasilis Arvanitis dø, fordi han må dø, før der kan skabes et demokratisk samfund. Alt tyder dog på, at han endnu lever i bedste velgående og vil leve så længe enkeltpersoner begærer magten for magtens egen skyld, og så længe kampen for kampens egen skyld ikke lader en forsoning komme istand mellem borgerkrigens to parter.

Jeg har her brugt to eksempler, hvor forfatterne har hentet deres stof fra henholdsvis Europas første kultur og den nye græske stats allerførste tid; men de har snart gennemanalyseret Grækenlands kulturhistorie, overbeviste om, at hver epoke havde noget bærende,

noget, som også ville kunne have værdi i dag. Derfor er den nyere græske litteratur også et kritisk supplement til de gængse europæiske kulturhistoriske værker.

Dette skal ikke forskrække nogen, for problematikken i den moderne græske prosa er så almen, at den let kan stå alene. Danske forfattere har ofte hentet deres stof af samme græske kilder. En stor del af Martin A. Hansens »Løgneren« kunne have været skrevet af en græker, men han ville have forenklet bogens komplicerede symbolverden, så den havde været lettere tilgængelig for læseren.

Den moderne græske litteratur er engageret i kulturdebatten, let tilgængelig og spændende.





# Fra gymnaestradaen i Basel 1969

AF ASTA MEDUM

En gymnaestrada er et internationalt gymnastikstævne, hvis hovedformål er at føre gymnaster fra mange nationer sammen for at vise, hvad de kan inden for dette felt, og at føre unge sammen i et fællesskab uanset farve, religion, politik o. s. v.

Fra hele landet var vi ca. 500 gymnaster samlet, der skulle deltage i stævnet, og alle var vist meget spændte, både på, hvordan vores gymnastik ville gå, som vi jo havde svedt mange timer over herhjemme, inden vi startede, og på, hvad vi skulle opleve på sådan en tur.

Turen varede ialt ti dage og var jo tilrettelagt på gymnaestradaen, som var hovedformålet, men vi fik da tid til at nyde lidt af landet og hente os nogle indtryk med hjem.

Der var ialt samlet 27 nationer, godt 10.000 gymnaster, fordelt på 147 hold. Stævnet blev åbnet med indmarch af alle deltagerne, derefter kom ca. 1440 schweiziske piger ind for at lave opvisning, et flot syn. Samme aften kom et hold piger og drenge ind på banen sammen. Pigerne spillede bold o. l. Drengene spillede bowling og drak øl. Det var måske en hentydning til, at det er lettere at samle pigerne til gymnastik end drengene, jeg ved det ikke, men sjovt så det ud.

Det kan være lidt vanskeligt at udtale sig konkret om de forskellige landes gymnastik, da der jo var opvisning syv steder på en gang, men jeg vil alligevel forsøge:

De nordiske lande har jo meget tilfælles i deres gymnastik, den var alsidig, men alligevel i samme stil. Redskaber som bolde, sjippetov, tøndebånd o. s. v. går igen fra hold til hold. Stort set synes jeg, det var ret ensartet gymnastik vi så helt igennem, dog med undtagelser. Det er tydeligt at se, at jazzgymnastikken vinder mere og mere frem, jeg synes, det er en dejlig form for gymnastik, den er frisk og livlig. Man kunne måske nævne et hold piger fra Brasilien, de gjorde det ualmindeligt godt, de arbejdede med to tøndebånd på en gang, kokoskaller og bjældeklang havde de også med. Jeg tror nok, at deres gymnastik bevægede sig over i retning af ballet. Et tunesisk hold, damer og herrer sammen, havde tønder med, der kunne man jo godt tænke, at det var en sjov sammensætning, gymnastik og tønder, men de blev udnyttet godt på mange sjove måder.



Musik havde næsten alle hold med, kun nogle enkelte hold så vi uden, bl. a. nogle veteranhold, så det var altså ikke bare unge, der var samlet.

Vi spiste et sted, hvor der var plads til ikke mindre end 14.000 mennesker på en gang, så det har ikke været de små gryder, der har været fremme.

Byen Basel fik vi da set lidt af, da det jo var der, stævnet blev holdt. Og da vi ydermere havde gratis sporvognsbillet, skulle det jo benyttes. Man fik indtryk af, at der er rent og pænt dernede, og folk var så flinke og venlige imod os. Men vi fandt hurtig ud af, at venligheden hørte noget op, når de så, vi gik rundt i shorts o. l., man skal være anstændigt påklædt dernede.

Den bedste dag havde vi vel nok, da vi var på heldagsudflugt. Vi sejlede på Vierwaldstattersøen i ca. tre timer, fra Luzern. Vi var også med bjergbane og kørte med bus op i bjergene, vi var ca. 2.000 m oppe.

Det var i alle henseender en vellykket tur, en tur, som vist ingen af os, der var med, nogensinde vil glemme.

# Højskolen – set udefra

AF CHRISTEN CHRISTENSEN

Højskolen – set fra erhvervslivet, arbejderen, videnskaben, pressen, kunsten og udlandet var emnerne for bededagsmødet 1970 på Vestjyllands Højskole. Formålet var at høre meninger fra anden side, om det arbejde, vi står midt i. Seks mennesker, der stod som repræsentanter for ovennævnte områder, indledte debatten. Alle var på forhånd anmodet om at betragte højskolen fra en kritisk synsvinkel, da hensigten ikke var at fremmane en hel masse skulderklap. Indlæggene var både interessante og lærerige. Anklager rettedes mod højskolen i almindelighed for at være et lukket samfund. Samtidig ytrede ønsker om mere kontakt med højskolen, som nogle betragtede med en smule beundring, måske tilsat en lille dråbe misundelse.

Mødet afslørede, at der trænges til oplysning om begrebet: Højskole i dag. Meninger, som måske var relevante for 30–40 år siden, stak undertiden hovedet frem og viste noget om den manglende forbindelse mellem højskole og det øvrige samfund. – I det følgende skal gives et kort referat af nogle synspunkter, der blev fremført.

Hvis højskolen virkelig forstår at gøre opmærksom på sin eksistens og berettigelse, vil der være brug for 2–300 skoler i stedet for de ca. 70, vi har i øjeblikket, mente fabrikant Åge Damgård, Herning. Inden for erhvervslivets kredse har man ofte kun tågede forestillinger om, hvad højskolen egentlig er og indebærer af muligheder. På den anden side ved man også i højskolen ofte alt for lidt om det erhvervsliv, som er med til at skabe det økonomiske grundlag for, at vi overhovedet kan have en højskole. Nogle unge går rundt med en fejlagtig forestilling om, at man nærmest skal være fidusmager for at være virksomhedsleder. Højskolen burde hjælpe med at rette denne fejlagtige og forældede indstilling. Det kræver en lige så høj etik at lede en stor erhvervsvirksomhed, som at være betroet embedsmand eller højskolelærer.

Højskolen har i det store og hele svigtet arbejderstanden, mente folketingsmedlem Gunhild Due, og hun stillede sig tvivlende over for, om højskolen i det hele taget har noget at give arbejderne. Er meget højskolearbejde ikke hobbyvirksomhed og uforpligtende snak, spurgte hun, og efterlyste en mere kritisk holdning fra højskolens side over for tidens spørgsmål. Hun ønskede, at højskolen skulle være med til at udvikle selvstændige, vågne og kritiske medborgere.



Gunhild Due erkendte, at hendes kontakt med højskolen kun havde været af periferisk art. – Fra flere tilhøreres side blev der da også gjort opmærksom på, at Gunhild Dues målsætning var omtrent identisk med målet for det meste højskolearbejde i dag.

Levende og let ironisk førte professor P. G. Lindhardt, Århus, tilhørerne gennem højskolens historie og frem til nutiden. Han konkluderede, at det sikkert er nødvendigt, at vi tillader os den » luksus«, som højskolerne kan siges at være. Måske er det mest » unyttige«, det mest nødvendige for mennesker. Vor situation viser, at det er nødvendigt at holde spørgsmålet om dette » at være menneske« åbent. I mange tilfælde har højskolerne formået dette før i tiden, og de evner det forhåbentlig stadig. Endvidere byder højskolen på helt usædvanlige muligheder for at lade mennesker fra forskellige miljøer finde sammen som mennesker. En mulighed, der ikke findes så forfærdelig mange steder i et effektivt, specialiseret samfund.

Forfatterinden Ebba Thorstensson. Søndervig, mente, at højskolerne i højere grad burde invitere kunstnere, så de kunne få lejlighed til at forelægge deres værker for eleverne, og herigennem få mulighed for at mærke den folkelige reaktion. Hun mente, det ville være en sund og naturlig måde at nedbryde den meget omtalte kulturkløft på. – Fra flere sider blev disse tanker imødegået. Det skete, dels med henvisning til, at kunstnerne måtte udføre deres arbejde uden hensyn til reaktionen, ellers ville det betyde stagnation for kunsten. Dels blev det antydnet, at kunstnere, som måtte føle et sådant behov for kontakt, bedst ville opnå det, hvis de lod sig engagere som højskolelærere i kortere eller længere tid. En fremgangsmåde, som adskillige kunstnere har benyttet i tidens løb.

Hiralal Bose fra Indien havde mange lovord til overs for den danske højskole, som han har kendt gennem 10 år. Hans kritik gik mere i retning af eleverne end af skolerne. Han mente at kunne konstatere store forandringer hos elevmaterialet gennem de 10 år. På mange områder er eleverne klogere i dag end for 10 år siden, men han stillede spørgsmålet, om velfærdssamfundets unge ikke har samme personlige standard som tidligere. Bose fandt det farligt, at ungdommen ofte svigter den fædre religion. Da mennesker ikke kan undvære religion resulterer det i, at man selv fabrikkerer en ny, der som regel ingen bærekraft har. Han advarede stærkt mod overforherligelsen af narkotika, da man ofte er tilbøjelig til at bygge en løgnagtig og uvirkelig religion op over disse ting.

Højskole og presse har i deres oprindelse mange lighedspunkter,



mente journalist Annelise Vestergård, Jyllands-Posten. Men det har måske været højskolens fare, at den har fået sin eksistens sikret af staten, medens pressen selv må føre kampen for tilværelsen. Højskolens privilegerede stilling havde Annelise Vestergård ikke noget imod, hvis den har ryggrad til at bære den. Indtil dato mente hun, at man havde svigtet på så vigtigt et punkt som kampen for at udvikle demokratiet, så det kan blive en realitet for alle. Som eksempel nævnte hun kvindens stilling i samfundet.

En hovedkonklusion af mødet må blive, at der er behov for en langt mere levende kommunikation mellem højskoler og alle andre kredse i samfundet, end den, der findes i øjeblikket. Tilsyneladende forventes, at højskolen skal løse to diametralt modsatte opgaver. Den skal være et sted, hvor mennesker kan tilbringe en sabbatsperiode, befriet for racet fra erhvervslivet. Samtidig skal højskolen være aktivt engageret i erhvervslivets og samfundets store problemer og tage aktiv stilling. Problemstillingen er næppe ny. Højskolen kan ikke afvise nogen af siderne. Måske er situationen bare mere tilspidset i dag end tidligere. Den hastige omstilling fra bondesamfund til industrisamfund har medført et øget behov for begge dele.

Hvor godt højskolen i dag magter at løse de to modsatte opgaver, får fremtiden vise. I første omgang tyder adskilligt på, at der trænges til en langt mere almen oplysning om, hvad højskole egentlig er. Ganske vist hævder hver skole, at den har sit særpræg, hvilket er rigtigt. Men da der også er fælles områder, der binder, kunne det være ønskeligt, om man fra pressen og andre massemediers side ville bidrage til en mere nuanceret oplysning om højskolebegrebet i almindelighed. Når man kun for alvor fortæller den store offentlighed om højskolen i forbindelse med diverse »affærer«, bliver billedet unægteligt skævt og misvisende.

*Christen Christensen.*



## Fra dagbogen

At samle alle indtryk og oplevelser fra et års højskolearbejde på nogle få sider er en umulighed. Derfor må det følgende indskrænke sig til en oversigt, hvor enkelte tildragelser nævnes.

Inden skolens første 4-måneders hold rejste til jul 69, tog eleverne initiativ til oprettelse af en elevforening. Vi er glade for, at allerede det første elevhold tog denne opgave op og håber, at foreningen fremover vil medvirke til at holde kontakten med tidligere elever vedlige.

Den 11. december 69 holdt vi advents- og luciafest, og den sidste tid før jul gik med færdiggørelsen af mange forskellige arbejder. Juleafslutningen betød punktum for det første elevhold, og det var naturligvis med vemod, vi tog afsked med de forskellige, som vi var kommet til at sætte pris på gennem de 4 måneder.

I juleferien stod skolen tom i ca. 14 dage. Det er også den eneste periode i skolens nu 20 måneder gamle historie, hvor det ikke dagligt har vrimlet med mennesker. Lad os være ærlige, vi nød roen i disse 14 dage og sagde nej til flere kursus, som gerne ville have haft plads.

Den 6. januar kom 8 af »de gamle« tilbage sammen med 44 »nye« for at starte på de næste 4 måneder. Det blev et usædvanligt godt hold, både tal- og kvalitetsmæssigt. En skildring af dagligdagen skal ikke forsøges, da den ikke lader sig skildre, men der blev underlig tomt på skolen den 28. april, da I efterhånden var forsvundet. Det kneb for mange at få sagt farvel. Bussen, der medbragte en stor del, kom da også så sent afsted, at den ikke nåede den planlagte færge. Forhåbentlig er alle nået hjem efterhånden. Mange er i løbet af sommeren og efteråret vendt tilbage for at besøge os, og vi har været glade for disse besøg.

Møderækken kørte videre efter jul. Den 15. januar var der »Spørg bare« aften med masser af mennesker og alle mulige spørgsmål svirrende i luften. »Højskolejournal« kørte vi den 29. januar og bagefter fik elever og egnens beboere en snak i grupper om filmen og vist nok mange andre ting. Den 12. februar var der inviteret repræsentanter for de politiske ungdomsorganisationer. I begyndelsen kørte de vældigt frem med skytset, men da spørgepanelet trådte i funktion, kneb det for de fleste at give velbegrundede svar. Der blev næppe skaffet nye medlemmer til nogen politisk organisation



denne aften. »Storkommune« var emnet den 26. februar. Det blev dog nok den lille kommunes talsmand, der vandt størst sympati hos deltagerne. Den 12. marts sluttedes møderækken med opførelsen af »Antigone«.

Et par udflugter blev der også tid til. En herningtur med besøg på Angli og Herning Klædefabrik gav et indblik i arbejdsvilkårene for mange mennesker i det moderne samfund. En fugletur til Tipperne under Gert Jensens dygtige ledelse var på sin vis mere opmuntrende.

Årets bededagsmøde faldt omtrent sammen med vinterholdets afslutning. Hovedemnet var: Højskolen – set udefra. Referat af mødet findes andetsteds i årbogen. Her skal blot tilføjes, at det var et udmærket indslag i det daglige. De 6 foredragsholdere førte mange perspektiver ind i billedet, og mange forstod vist nok, at der trænges til enorme mængder oplysning om, hvad højskole egentlig er.

De følgende 5 måneder på skolen stod i de korte kursers tegn. Pauser har der ikke været mange af, hvilket fremgår af skolens sommerkalender, der har set således ud:

- 3.–9. maj: Dansk sygeplejeråds tillidsmandskursus.
- 9.–13. maj: Pensionist-tillidsmandskursus.
- 13.–20. maj: Landsforeningen for bedre høreelse.
- 16.–18. maj: Pinseudstilling.
- 21. maj: Ulfborg-Hind herreders husmoderdag.
- 22.–23. maj: Herningegnens lærerkreds.
- 25. maj–6. juni: Pensionistkursus I.
- 8. juni–20. juni: Pensionistkursus II.
- 20. juni–3. juli: Dansk Blindesamfunds kursus.
- 4. og 5. juli: Elevmøde.
- 6.–8. juli: Orientering om Schweiz.
- 8.–18. juli: Schweizturen.
- 13.–18. juli: Undervisningsministeriets kursus.
- 20. juli–1. august: Pensionistkursus III.
- 3. august–15. august: Pensionistkursus IV.
- 17. august–29. august: Pensionistkursus V.
- 29. august–31. august: Kursus for håndarbejds lærerinder.
- 31. august–12. september: Pensionistkursus VI.
- 14. september–26. september: Pensionistkursus VII.
- 26.–27. september: Kongelig dansk aero klubs kursus.
- 28. septbr.–3. oktober: Dansk sygeplejeråds tillidsmandskursus.

Som man vil se, har der ikke været tid til kedsomhed, hvilket vi kun er tilfredse med. Foruden ovennævnte har vi i sommerens løb haft besøg af talrige udflugter, og der har været afholdt adskillige andre møder og arrangementer af kortere varighed på skolen.

En stor del af tiden har været beslaglagt af pensionistkurserne, som vi har været vældig glade for. Det var med nogen spænding, vi satte hele 7 af disse på planen. Ville der være tilslutning til så mange? – Det var der, og vi måtte endda sige nej til yderligere 3–400, som gerne ville have haft plads. Der har været masser af »gængere« fra sidste år, det har vi været glade for, det tør vel tages som et tegn på, at man har befundet sig godt på stedet. Alle i ede på det første kursus mødte to af »veteranerne« op, nemlig Carlsen, Mariager, og Olsen, Roskilde. De har begge rundet de 90, men er friske som 20-årige. Vi håber at se dem og mange andre igen næste år. For os, der er på skolen, er det vældigt lærerigt at arbejde med ungdom om vinteren og de lidt ældre om sommeren. Efterhånden bliver vi mere og mere klar over, at den generationskløft, der tales og skrives så meget om, ikke er nær så dyb, som man kunne få indtryk af. Naturligvis er der forskel på unge og ældre, det skulle der også helst være. Men rent menneskeligt er det stort set de samme problemer, man går med, uanset alderen. Vi ville gerne i højere grad søge at blande aldersklasserne, det kunne uden tvivl være frugtbart for alle parter. Rent praktisk er det bare forbundet med en del vanskeligheder, som vi ikke rigtig kan se løsningen på.

Pinseudstillingen blev en stor succes igen i år. Ca. 40 kunstnere udstillede deres værker på skolen. Dertil kom godt et par hundrede børnetegninger, som ikke var de mindst spændende. Jonna Sejg og hendes malerpiger stod for ophængningen. Uden denne sagkyndige støtte ville vi ikke være i stand til at klare så stor en opgave. Publikumstilstrømningen var stor. Ca. 1200 mennesker besøgte udstillingen i de 3 dage, den var åben. Til glæde for sommerens kursister blev mange billeder hængende lang tid efter udstillingen.

To gange i løbet af sommeren har vi haft besøg af Damm med et hold sygeplejersker. Vi er vældig glade for dette indslag af liv og godt humør, og glæder os til de 2 næste kurser i april 1971.

Også Anne Jensen, Randers, kendte vi fra sidste år. Derfor glædede vi os også til hendes besøg igen sammen med et halvt hundrede mennesker fra landsforeningen for bedre høreelse. Vi blev ikke skuffede. Hendes stilfærdige og personlige måde at lede tingene på er velgørende.





Da vi har så mange pensionistkurser glædede det os, at den jydsk sammenslutning lagde sit tillidsmandskursus her. Det er en god ting, at pensionisttilværelsen er ved at blive spændende og meningsfyldt for de fleste. En bedre og mere aktiv »fører« end Viggo Mathiesen, Ulfborg, vil det nok også blive svært at finde. Vi vil gerne have hans besøg her på stedet så ofte som muligt.

Også Martine Bjerre. No, med sine håndarbejds lærerinder hører til bekendte fra sidste år. Der er vældig aktivitet over stedet i den week-end, de er her, og vi håber, de fortsætter.

En ny kontakt har vi opnået med Dansk Blindesamfund. Vi var spændte på, om vi kunne klare et sådant kursus. Det viste sig at være et særdeles godt bekendtskab, vi gjorde der, både med konsulenter og deltagere. Der stilledes store krav til lærerne på positiv måde. Til Dansk Blindesamfunds kursus var der tilmeldt 150, og da vi kun havde plads til 60 blev det nej til mange. Men Blinde-samfundet har allerede bestilt et tilsvarende 14-dages kursus næste sommer, og vi kan kun sige, at det er en kontakt, vi meget gerne ønsker opretholdt.

Fra mange skoler klages der over, at tilslutningen til elevmøderne efterhånden er svigtende. Vi blev derfor glædeligt overraskede, da ikke mindre end ca. 70 % af vintereleverne mødte op her den 4. og 5. juli. Endda var en del af de fraværende »lovligt« forhindrede, idet de opholdt sig i Amerika, England og andre mærkværdige steder på vor klode. Det var et fornøjeligt samvær, og de fleste trængte sikkert til at sove ud, da de igen nåede hjem.

Nogle af elevmødedeltagerne og en del kursister fra sidste sommer samledes de følgende 3 dage på skolen for at få en orientering om Schweiz inden afrejsen dertil den 8. juli. Den 9. juli og en uge frem holdt vi derefter højskole på campingpladsen i Vitznau ved Vierwaldstättersøen. En oplevelse, som næppe glemmes med det første.

Som bekendt er vi fra i år gået over til lange kurser på henholdsvis 6 og 3 måneder, med hovedvægten på de 6 måneder. Det er sket, dels efter opfordring af mange af sidste års elever, og dels efter vort eget ønske, da 4 måneder er for kort tid. Det har da også vist sig, at langt de fleste vælger 6 måneder i vinter. Muligheden for et 3 måneders ophold ønsker vi imidlertid også at lade stå åbent, da en del, ikke mindst lidt ældre, har svært ved at frigøre sig i 6 måneder.

Vi var vældig stolte over, at vi havde 45 indmeldt til kurset, der begyndte 3. oktober, selv om vi ikke har averteret det sidste års tid.





Desværre faldt 10 fra i sidste øjeblik på grund af de dårlige vilkår for statsstøtte til elever. Vi håber, at disse regler snart må blive forbedrede. Det er meningsløst, at højskoler skal få social slagside, fordi navnlig den store middelklasse ikke kan få rimelig støtte.

Vi skal dog ikke beklage os. De 35, som vi har haft siden oktober, er »alle tiders« hold, sprængfyldt med energi og humør. Og det ser på nuværende tidspunkt ud, som holdet bliver fyldt godt op med nye 3 måneders elever til januar. Næsten hele oktoberholdet bliver her i 6 måneder.

Når vi ser tilbage på det forløbne år har vi kun grund til tilfredshed og taknemlighed. Skolen er blevet udnyttet fuldt ud, og vi håber de mange mennesker der er gået ind og ud har fået noget med sig hjem. En tak skal rettes til alle, som vi har mødt og haft et godt samvær med, også en tak for mange breve og hilsener i løbet af året. Desværre har vi ikke nået at besvare alle. Også en tak til skolens lærere og øvrige personale for god indsats i 1970. Der er mange flere ting, som burde være nævnt i denne forbindelse, men hverken plads eller tid tillader det. Vi ønsker derfor at slutte med en hilsen til alle skolens venner, spredt ud over landet, og håber på et gensyn en eller flere gange i løbet af 1971.

*Bodil og Christen Christensen.*

## 1971 på Vestjyllands Højskole

Planerne for det kommende år er ved at tage form. Vi håber på en lige så god udnyttelse af skolen som i 1970. Adskilligt tyder på, at dette også bliver tilfældet. Flere organisationer har allerede bestilt plads i det kommende år, og vi har modtaget mange forespørgsler efter programmer og planer for både kortere og længere kurser, som skolen arrangerer. Nedenstående gives en kort orientering om de vigtigste arrangementer.

### *6 måneders kursus fra oktober.*

Ligesom i år begynder det lange kursus for vinter elever til oktober, og der sluttes med udgangen af marts 1972. – Den nye skoleplan er under udarbejdelse og vil foreligge ca. 1. januar. Den tilsendes gerne alle, som er interesserede i et højskoleophold.

### *3 måneders kursus fra oktober og januar.*

For de elever, navnlig de lidt ældre, som har svært ved at frigøre sig for så lang en periode, er der stadig mulighed for at vælge et 3 måneders kursus, der begynder til henholdsvis oktober eller januar.

### *Korte højskolekurser.*

I den forløbne sommer har skolen afholdt 7 korte højskolekurser, som hver har været i 2 uger. Tilslutningen har været overvældende, og kapaciteten slog ikke til. Vi måtte sige nej til mellem 300 og 400, som ønskede at deltage. – I 1971 arrangeres atter 7 kurser af tilsvarende art, og vi håber da at se mange af de kendte ansigter igen, blandet med nye.

Tidsmæssigt ser sommerens plan således ud:

Kursus nr. 1: 10/5 – 22/5.

Kursus nr. 2: 14/6 – 26/6.

Kursus nr. 3: 12/7 – 24/7.

Kursus nr. 4: 26/7 – 7/8.

Kursus nr. 5: 9/8 – 21/8.

Kursus nr. 6: 23/8 – 4/9.

Kursus nr. 7: 6/9 – 18/9.

En udførlig plan for sommerens kurser vil være færdig ca. 1. januar og sendes gerne til alle interesserede. Adskillige har allerede

nu bestilt pladser på de forskellige kurser. Er der flere, som ønsker plads i en bestemt periode, bedes man skrive eller ringe.

### *Bededagsmødet.*

For tredje gang indbyder vi til bededagsmøde. Det bliver i 1971 i dagene 7.-9. maj. Hovedemnet bliver denne gang:

*Danmark – Norden – Europa.*

Antagelig vil diskussionen om fællesmarked og andre markedsplaner blusse op i løbet af vinteren, derfor må det forventes, at en belysning af emnet fra både tilhængere og modstandere vil være aktuelt. – Alle tidligere elever, kursister og deres bekendte er velkomne til at være med. – Udførlig plan forventer vi at have færdig ca. 1. marts.

### *Pinsseudstilling.*

Pinsseudstillingen, der har været en stor succes de 2 sidste år, vil blive gentaget i 1971. – Som sædvanligt vil der blive en righoldig udstilling af vestjydske kunstnere. Vi har tillige fået tilsagn om, at den færøske digter og maler William Heinesen vil deltage sammen med sin søn og måske flere færinger. Endvidere er det planen igen at arrangere en særlig børneudstilling. Der skulle således blive meget at se på. Hvis man ønsker at holde pinseferie i Vestjylland, kan man samtidig bo og spise på skolen. – Den endelige plan for udstillingen vil foreligge ca. 1. marts.

### *Elevmøde.*

Efter ønske fra mange sider flyttes elevmødet, så det fremtidigt afholdes den første week-end i september. På dette tidspunkt må det forventes, at ferieperioden er afviklet. I 1971 bliver elevmødet altså 4. og 5. september.

### *Vinterens møderække*

begynder i det nye år den 14. januar og fortsætter hveranden torsdag.

Emnerne for de forskellige aftener er:

14. januar: Overenskomst – fup eller alvor.

28. januar: Pastor Jørgen Jensen: Kan et menneske leve uden religion?

11. februar: »Spørg bare« – et panel besvarer spørgsmål.

25. februar: Overlæge Sv. Heinild: Børn og samfund.

11. marts: Skuespil.

Alle er velkomne til møderne.

Ny møderække begynder igen i oktober 1971.

### *Foreninger og organisationer*

er velkomne til at afholder møder og kurser på skolen i den udstrækning skolens kapacitet tillader det. Vi har allerede en del bestillinger i 1971, og vil gerne anmode interesserede om at bestille i så god tid som muligt.

Velkommen på VESTJYLLANDS HØJSKOLE i 1971.





